

Prijedlog refrome pravosuđa (studeni 2021.)

17.11.2021. · Hrvoje Zgombić

PROBLEMI HRVATSKOG PRAVOSUĐA JEDAN PRIJEDLOG REFORME

(studeni 2021.)

U lipnju 2020. u jeku kampanje za parlamentarne izbore objavio sam jedan politički program. Tada sam napisao:

„Duboko posramljen stanjem u vlastitoj zemlji, ovaj politički program pripremio sam potaknut sljedećim javno objavljenim katastrofalnim podacima za Hrvatsku:

- 1. Prema percepciji korupcije, 97% građana smatra da je korupcija u Hrvatskoj široko rasprostranjena. To nas u 2019. čini najgorom zemljom od 28 članica EU*
- 2. Prema globalnom indexu konkurentnosti za 2019. Hrvatska se nalazi na 63. mjestu od 141 zemlje. Bolje od nas su npr. Kolumbija, Kostarika, Azerbajdžan, Mauritius, Oman*
- 3. Prema Doing Business 2020. izvještaju Hrvatska se nalazi na 51. mjestu. Bolje su od nas npr. Bjelorusija, Armenija, Moldavija, Srbija, Crna Gora*
- 4. Prema indexu konkurentnosti, Hrvatska se nalazi na 60. mjestu od 63 zemlje. Gore su od nas samo Mongolija, Argentina i Venezuela*

5. *Prema izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma, po neovisnosti pravosuđa Hrvatska se nalazi na 126. mjestu od 141 zemlje, a daleko smo najgora zemlja u EU. Bolje od nas su Kambodža, Bangladeš, Benin, Srbija, Ukrajina.*
6. *Prema istom izvještaju, po učinkovitosti pravnog sustava u rješavanju sporova Hrvatska je na 140. mjestu od 141 zemlje. Gora od nas samo je Venezuela“*

Kad sam u lipnju 2020. godine pisao politički program za parlamentarne izbore 2020. godine, nisam više imao vremena detaljnije obrazložiti pojedine elemente tog programa. Program se sastojao od četiri dijela: državno ustrojstvo, pravna sigurnost i pravosuđe, fiskalna politika i gospodarstvo.

Sad je prilika da se o reformi hrvatskog pravosuđa detaljnije progovori.

O današnjem stanju u hrvatskom pravosuđu objavljeno je nedavno i sljedeće (autor je profesor prava na jednom Pravnom fakultetu u RH):

„Nasuprot tvrdnjama o postojanju nezavisnog i odgovornog sudstva u Hrvatskoj, u stvarnosti nezavisnost i odgovornost sudbene vlasti daleko su od zadovoljavajućeg. Aktualni sustav pravosudne samouprave je nefunkcionalan.

Državno sudbeno vijeće nije u stanju obavljati svoje temeljne ustavne zadaće na zadovoljavajući način, dijelom zbog nedomišljenog modela i njegovih inherentnih nedostataka, dijelom zbog nerazmjera ovlasti i kapaciteta za njihovo smisleno ostvarenje.

Ministarstvo pravosuđa radi nekvalitetno, intervenirajući u funkcioniranje sustava po dnevnopolitičkim potrebama i bez sustavnog plana, a izostanku željenih učinaka reformi doprinosi i institucionalna nemogućnost da djeluje na uzroke problema.

Rezultat je da formalno visoki stupanj institucionalne nezavisnosti i odgovornosti proizvodi svoju suprotnost: stanje u kojem ima malo stvarne nezavisnosti i osobnog integriteta u odlučivanju, a postoji u velikoj mjeri opravdana percepcija javnosti da odgovornost za loše funkcioniranje pravosuđa ne postoji, i da nositelji pravosudnih funkcija ne djeluju objektivno i nezavisno, jer u sustavu postoji visok stupanj klijentelizma, nepotizma, pa i korupcije.“

Prema izvještaju Eurobarometra iz ožujka/travnja 2021. godine (Eurobarometar je anketni instrument Europske komisije, Europskog parlamenta i drugih institucija EU),

78% svih ispitanika tvrdi da je hrvatsko pravosuđe jako ili vrlo loše.

Ali, što zna jedan Eurobarometar? Pravu istinu o hrvatskom pravosuđu znaju samo hrvatski dužnosnici. To što je po svim ispitivanjima hrvatsko pravosuđe najgore u EU nevažno je i samo varljivi dojam.

Kad hrvatski građanin ili pravna osoba ima spor, puno bolje će se provesti u sudskom postupku u jednom Bangladešu ili Beninu, nego u Hrvatskoj.

U nastavku najprije navodim točke koje se odnose na prijedlog reforme pravosuđa i pravnu sigurnost, a onda u drugom dijelu ovog teksta obrazlažem pojedine točke.

Napominjem da uopće nije bitno bi li se ovaj prijedlog mogao usvojiti ili bi to trebao biti neki drugi. Bitno da se dođe do pravosuđa koje je transparentno i kojem će građani, barem velika većina, bezrezervno vjerovati.

Pravna sigurnost i pravosuđe

1. Pravna sigurnost postat će prvorazredno pitanje hrvatskog društvenog uređenja
2. Prava građana i pravnih osoba prema državi neće zastarijevati
3. Kaznena djela sudaca
 1. Gruba i obična nepažnja sudaca u predmetima koje vode postat će kaznena djela
 2. Praksa kojom se građanima i pravnim osobama dopušta formalni pristup sudu, a u praksi se provodi faktična zabrana pristupa sudu strankama ignoriranjem njihovih podnesaka ili dokaza bit će kazneno djelo
4. Presude
 1. Prvostupanjske presude morat će se donijeti u roku od godine dana od podnošenja tužbe, a u slučaju ponavljanja postupka u roku od šest mjeseci. Svakom sucu koji prekorači taj rok prestat će radni odnos po sili zakona

2. Pravomoćne presude morat će se donijeti najkasnije u roku od tri godine od dana pokretanja tužbe. Istekom tog roka predsjedniku suda koji donosi pravomoćnu presudu prestat će mandat po sili zakona

5. Objave na Internetu

1. Sve presude (i nepravomoćne) svakog suda bit će anonimizirane objavljene na Internetu 15 dana od dana dostave strankama. Propuštanjem tog roka čelniku suda prestat će radni odnos po sili zakona
2. Zapisnici sa sjednica sudskih vijeća (kao i vijeća upravnih tijela) snimat će se, a njihovi transkripti bit će objavljeni u anonimiziranom obliku
3. Sve optužnice u kaznenim predmetima bit će anonimizirane objavljene na Internetu 15 dana od dana dostave optuženiku. Propuštanjem tog roka čelniku nadležnog državnog odvjetništva prestat će radni odnos po sili zakona
4. Sva rješenja svih prvostupanjskih i drugostupanjskih upravnih tijela bit će anonimizirana objavljena na Internetu 15 dana od dostave stranci ili strankama. Propuštanjem tog roka čelniku upravnog tijela prestat će radni odnos po sili zakona
5. Način izbora suca pojedinca ili sudačkog vijeća za sudske postupke objavljivat će se na Internetu s detaljnim objašnjenjima i zapisnicima sa sjednica na kojima se biraju ili imenuju suci
6. Imovinske kartice svih sudaca objavljivat će se na Internetu na identičan način na koji se danas

objavljaju za državne dužnosnike.

6. Elektronski spis

1. Potpun spis svakog sudskog ili upravnog predmeta mora se staviti na raspolaganje strankama u elektronskom obliku na odgovarajućim Internet stranicama suda ili upravnog tijela, kao i zvučni zapisi snimanih ročišta. Elektronski spis će se dopunjavati kronološki s novim ispravama kako nastaju u roku od 15 dana od dostave strankama, sudu ili upravnom tijelu
 2. Sva interna korespondencija tijela kod kojeg se vodi spis i zapisnici sa svih internih sastanaka tog tijela morat će se uključiti u spis
 3. Svi podnesci i dokazi, osim iskaza stranaka, svjedoka ili vještaka, dostavljat će se sudovima ili upravnim tijelima u elektronskom obliku. Isto tako, svi akti suda dostavljat će se strankama u elektronskom obliku
- ## 7. Sudski vještaci moraju se ravnomjerno birati s popisa sudskih vještaka slučajnim elektronskim izborom. Nijedan vještak neće moći biti ponovno imenovan od strane suda ili državnog odvjetništva za vještaka u nekom predmetu, dok svi ostali vještaci ne budu imenovani za vještačenje u sudskom postupku. Čelniku suda ili državnog odvjetništva koji propusti tako postupiti prestat će radni odnos po sili zakona
8. Sva ročišta na svim sudovima snimat će se, a snimke će se odmah po završetku ročišta predati strankama na odgovarajućem nosaču podataka

9. Softver koji koristi pravosudni sustav bit će pod stalnim nadzorom neovisnog tijela
10. Sve što u propisima nije izriekom i nedvojbeno zabranjeno, bit će dopušteno

Obrazloženje

Pravna sigurnost postat će prvorazredno pitanje hrvatskog društvenog uređenja

Svima je jasno, svim poduzetnicima u ovoj zemlji, svim ambasadorima i većini građana da je pravna sigurnost U Hrvatskoj na vrlo niskoj razini. U ovoj zemlji teško je ostvarivati zakonom propisana prava, a onda kad se ona i ostvare, to se događa u rokovima tako dugim da u stvarnosti poništavaju ta prava.

Prava i obveze svakog bit će transparentne:

1. Građani i druge osobe obveze će izvršavati u skladu sa zakonom propisanim rokovima
2. Prava građana i drugih osoba, osim u sudskim postupcima, bit će realizirana u roku od mjesec dana. Čelniku tijela koje propusti taj rok, prestat će radni odnos po sili zakona

Prava građana i pravnih osoba prema državi neće zastarijevati

1. Država ima superioran pravni i stvarni položaj u odnosu na građane i druge osobe. Država nema interes od građana i drugih osoba putem javnih davanja ili po nekoj drugoj

pravnoj osnovi uzimati više nego što je sama odredila propisima koje je sama donijela.

2. Ako građani i druge osobe imaju dovoljno dokaza za ostvarenje svog prava prema državi (centralnoj ili lokalnoj), to pravo neće im se uskratiti bez obzira na protek vremena od nastanka tog prava.
3. Država će svu dokumentaciju i korespondenciju koja nastane tijekom jedne godine radom državnih organa morati imati trajno arhiviranu u digitalnom obliku.

Kaznena djela sudaca

Suci će za grubu nepažnju odgovarati kazneno, kao i za štetu koju pretrpi stranka takvim kaznenim djelom (najmanje u iznosu dodatno nastalih troškova). Činjenica da stranka koja je pretrpjela štetu zbog grube nepažnje suca ima na raspolaganju pravne lijekove neće biti relevantna.

Obična nepažnja sudaca također će se smatrati nezakonitim postupanjem suca, blaže nego u slučaju grube nepažnje. Sve osobe koje obavljaju profesionalne djelatnosti, npr. odvjetnici, revizori ili porezni savjetnici moraju prema zakonu djelovati s povećanom pažnjom, a u suprotnom su odgovorni za nastalu štetu. Logično je i prirodno da tako moraju djelovati i suci. Suci će odgovarati za štetu stranci i u slučaju obične nepažnje (najmanje u iznosu dodatno nastalih troškova).

Činjenica da jedna stranka ima na raspolaganju pravne lijekove neće ekskulpirati niti jednog suca od kaznene odgovornosti za grubu nepažnju, niti od odgovornosti za nastalu štetu u slučaju

obične nepažnje.

Činjenica je da velika većina sudaca obavlja svoju sudačku dužnost zakonito. Isto tako je činjenica da postoji jedna, svakako ne zanemariva, manjina među sucima koji mogu raditi što hoće, koji rade što hoće i pri tome ne trpe nikakve posljedice.

U odluci broj: U-III-6002/2011 od 11. listopada 2012. Ustavni sud Republike Hrvatske iznio je sljedeće stajalište:

„Ignoriranje argumentacije na kojoj tužitelj u upravnom sporu temelji svoju tužbu, izostanak očitovanja o njegovim bitnim navodima, može stoga imati za posljedicu de facto onemogućavanja pristupa sudu sprečavanjem stranke da se sa svojim zahtjevom, izuzev na formalnoj razini, obrati sudu i da sud nastali spor razriješi.“

Vjerujem da ne treba nikoga uvjeravati da ovakvo stajalište vrijedi i u bilo kojem drugom slučaju, pred bilo kojim sudom ili bilo kojim upravnim tijelom ili drugim državnim organom.

Ovakav stav Ustavni sud prihvatio je i preuzeo je iz više presuda Europskog suda za ljudska prava. Ne treba se pitati zašto Ustavni sud i sam ranije nije došao do tih rješenja. To je valjda jasno?!

Omiljena praksa hrvatskog pravosuđa u raznim predmetima je da jednoj od stranaka ignoriranjem njezinih podnesaka i dokaznih prijedloga *de facto* brane pravo pristupa sudu te onda donose presudu protiv te stranke. Toj omiljenoj praksi hrvatskog pravosuđa vraćat

ćemo se više puta u ovom prijedlogu reforme pravosuća.

Kako ne bi ostalo sve na rekla-kazala, možda je ovo pravo mjesto, a i vrijeme, da se kaže nešto konkretno o takvim presudama.

Presude upravnih sudova u poreznim predmetima

Moje je iskustvo da je velika većina presuda hrvatskih upravnih sudova u poreznim predmetima nezakonita. Dakle, ne sporna ili za raspravu, već očito nezakonita što je vidljivo i laiku.

Nekoliko primjera:

Primjer 1. Jedna firma trebala je iskazati prihode (što je upitno) i prema tom iskazu prihoda platiti porez na dobit u 2007. godini u iznosu od 10 milijuna Kuna. Iz razloga koji sad nisu bitni, propustili su platiti taj porez na temelju prijave poreza na dobit u 2007., ali su ga platili u 2008. godinu na temelju prijave poreza na dobit za tu godinu.

Dakle, kasnili su godinu dana i jedina sankcija za zakašnjelo plaćanje trebala je biti zatezna kamata. Godine 2010. otvara se porezni nadzor za 2007. godinu kojim je utvrđeno da firma nije platila porez na dobit za godinu 2007. u iznosu od 10 milijuna Kuna. Iz firme dostavljaju dokumente (dokaze) da su taj porez platili u godini 2008.

Međutim, Porezna uprava tvrdi da ih ne zanima 2008. godina i da oni nadziru samo godinu 2007. Izdaje se rješenje o dodatnoj obvezi poreza na dobit za 2007. godinu u iznosu od 10 milijuna Kn uvećano za zateznu kamatu. Predmet nakon okončanja

upravnog postupka na kraju završava na Visokom upravnom sudu koji potvrđuje stav i rješenje Porezne uprave.

Pa tako Visoki upravni sud u svojoj presudi navodi:

„Činjenice koje su nastale izvan poreznog razdoblja te koje nisu bile predmet poreznog nadzora za 2007. godinu, tj. činjenice koje su nastale u narednom poreznom razdoblju za 2008. godinu, nisu bile predmet nadzora niti su relevantne za utvrđivanje obveze poreza na dobit za 2007. godinu. Naime, činjenica da je tužitelj iskazao sporne prihode u 2008. godini nije odlučna, jer je tužitelj imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje u postupku, sporne prihode trebao iskazati u 2007. godini.“

Presuda Visokog upravnog suda postaje pravomoćna te je slučaj pravomoćno okončan. Visoki upravni sud presudu donosi 2014. godine, a tada je već u zastari pravo poreznog obveznika da traži povrat poreza plaćenog u 2008. godini. Ovaj strašni slučaj ima i jednako strašan nastavak, ali o tom drugom prilikom.

Primjer 2. Jedna razvojna agencija organizirana kao društvo s ograničenom odgovornošću u vlasništvu jedne lokalne jedinice samouprave (jednog grada) prima od svog osnivača subvencije (potpore) na godišnjoj razini od nekoliko milijuna Kuna te nešto i od Ministarstva gospodarstva te iz EU fondova.

Tih nekoliko milijuna Kuna ta razvojna agencija koristi na način da malim i mikro poduzetnicima daje potpore, u pravilu 10, 15 ili 50 tisuća Kuna. Limit za potpore ograničen je na 200 tisuća

Kuna, te taj iznos dobiva godišnje tek nekoliko poduzetnika. Agencija ima izvještaj za svaku godinu iz kojeg se jasno vidi specifikacija mikro i malih poduzetnika koji su subvencionirani iz tih nekoliko milijuna Kuna koje dobiva od svog osnivača – lokalne jedinice samouprave.

Porezna uprava dolazi u nadzor te prvostupanjskim rješenjem utvrđuje:

da se ne radi o subvencijama, već o uslugama koje ta razvojna agencija obavlja svom osnivaču - lokalnoj jedinici samouprave jer između njih, eto, postoji gospodarski interes te da je na sav iznos subvencija, odnosno na usluga prema stavu Porezne uprave, bilo potrebno obračunati PDV.

U svojoj žalbi drugostupanjskom tijelu, razvojna agencija navodi da se ono što ona radi nimalo ne razlikuje od onoga što rade HAMAG Bicro ili HBOR te da bi onda i HAMAG Bicro i HBOR bili dužni obračunati PDV svojim osnivačima na bespovratne iznose dobivene iz državnog proračuna kao da se radi o uslugama, a da bi isto onda Ministarstvu gospodarstva i Europskoj uniji ili Europskoj komisiji trebalo obračunati PDV na primljene bespovratne iznose subvencija.

Po logici poreznog tijela, na očekivanih cca 24 milijarde EUR bespovratnih sredstava za koje se očekuje da ćemo dobiti iz EU u idućih 10 godina trebalo bi obračunati 6 milijardi EUR PDV-a. Europska komisija, a i hrvatski proračun bit će nevjerojatno iznenađeni činjenicom da će se osim 24 milijarde EUR u hrvatski proračun sliti na teret EU i dodatnih 6 milijardi EUR

PDV-a koje ćemo im zaračunati. A zašto? Pa eto zato, što između Europske komisije i Republike Hrvatske postoji gospodarski interes da se stanje Republike Hrvatske poboljša.

No, drugostupanjsko tijelo odbija žalbu razvojne agencije (to nije zaprepašćujuće; a što bi drugo moglo napraviti drugostupanjsko tijelo Ministarstva financija u Republici Hrvatskoj), a razvojna agencija podiže tužbu pred upravnim sudom.

Sad ipak već zaprepašćujuće, prvostupanjski upravni sud daje za pravo Poreznoj upravi i odbija tužbu razvojne agencije. Jednako tako zaprepašćujuće i Visoki upravni sud u srpnju 2021. godine donosi presudu kojom se odbija žalba razvojne agencije na presudu prvostupanjskog upravnog suda. Sam Visoki upravni sud u svojoj presudi navodi:

„... djelatnost tužitelja (razvojne agencije, prim. HZ) smatra se djelatnošću od općeg gospodarskog interesa koja se financira iz proračuna grada X, Ministarstva gospodarstva i poduzetništva i Europskih fondova“.

Pa po čemu je onda Visoki upravni sud zaključio da izvori financiranja od grada X predstavljaju oporezivu uslugu gradu X, a da istovrsni takvi izvori financiranja od Ministarstva i EU nisu usluga, već subvencija.

I drugostupanjsko tijelo i prvostupanjski upravni sud i Visoki upravni sud primjenjuju omiljenu praksu hrvatskog pravosuđa - ignoriranje svih podnesaka, argumenata ili dokaza poreznog obveznika i time de

***facto* brane poreznom obvezniku pristupa poreznog obveznika upravnom tijelu i sudu. Ista praksa događa se i kod ostalih sudova ili upravnih tijela.**

Sud odbija provesti dokaze ispitivanjem stranaka ili saslušanjem svjedoka.

Kad bi se dopustilo ispitivanje stranaka, tj. predstavnika države (tuženika) u slučaju sudovanja u poreznim predmetima na upravnim sudovima, sve te presude ne bi se mogle tako donijeti, a stavovi tuženika (države) uglavnom bi se raspali kao kula od karata. Zato se u poreznim sporovima ne provode dokazni postupci ispitivanjem predstavnika države (tuženika) jer država ne smije izgubiti spor ili se to događa tako rijetko, tek toliko da se potvrdi da izuzetak potvrđuje pravilo.

U oba gore iznesena primjera, a naročito u ovom drugom, kad bi tvrdnje Porezne uprave bile točne, tada Porezna uprava ne bi imala izbora već podnijeti protiv uprave i te razvojne agencije i predstavnika lokalne jedinice samouprave kaznene prijave radi organizirane utaje poreza.

Ta prijava zakonska je obveza Porezne uprave, a ne diskrecijsko pravo.

Jedno od popularnih (i starih) pravila fiskalne politike glasi:

porezni sustav to je bolji, ako omogućava da se guska očerupa uz što manje dreke.

Upravo se to na ova dva i tisuće drugih primjera radi: godinama se nezakonito konfiscira imovina poreznih obveznika u obliku dodatno nametnutih poreznih obveza uz nastojanje da se to čerupanje obavi u tišini, uz što manje dreke.

Je li ikad itko zamijetio da bilo koja vlada kad objavi Izvještaj o izvršenju proračuna za neku godinu navodi koliko je novca ubrala u poreznim nadzorima i koliko je pri tome naplatila zatezne kamate?! Nitko to nikada nije vidio.

Primjer 3. Jedne godine dok se je osnovica poreza na dobit umanjivala za stopu inflacije (plus realnih 5% kamate, a navedeni institut zvan je 'zaštitnom kamatom') obračunatom na vlastiti kapital obveznika poreza na dobit, članovi jedne hrvatske vlade pri punoj svijesti krivotvorili su stopu inflacije i prikazali je dvostruko nižom od stvarne.

Iako je to bila javna tajna popraćena i nekim stručnim člancima, preplašeni porezni obveznici uglavnom su svoju obvezu poreza na dobit obračunavali po krivotvorenoj sniženoj stopi inflacije te se je tako te godine državni proračun obogatio za nepoznat iznos - od nekoliko stotina milijuna do možda jedne milijarde Kuna, a možda i više.

Strah poreznih obveznika dovoljno govori o odnosu ove države prema svojim građanima, a i o državi samoj. Jedan broj poreznih obveznika ipak je unutar zastarnih rokova odlučio zatražiti povrat tako preplaćenih poreza te su svoje pravo na povrat poreza ostvarili tek šest godina kasnije, a neki iznosi su se vukli i deset godina od datuma zahtjeva za povrat poreza.

A kako je taj porez vraćen?

Nikada ne bi država vratila taj porez!

Vraćen je tek na intervenciju ministarstva vanjskih poslova jedne zemlje članice EU koja je to pitanje postavila kao točku dnevnog reda u pregovorima o učlanjenju RH u EU, a to stoga što se je najveći broj zahtjeva za povrat poreza odnosio upravo na ulagače iz te zemlje.

Nakon podnošenja zahtjeva za povrat poreza, razgovarao sam s dva bivša ministra financija i tada aktualnim zamjenikom ministra financija. Njihovi odgovori na problematiku zahtjeva za povrat poreza bili su spektakularni.

Prvi je izjavio da bi sve one koji su tražili povrat poreza sredio. Siguran sam da nije mislio na ništa u fizičkom smislu, ali je lako moguće da bi ih izložio svim mukama poreznog nadzora.

Drugi bivši ministar financija je izjavio da bi on sve te zahtjeve za povrat poreza odbio jer i porezni obveznici varaju državu, pa su na tom planu država i porezni obveznici u stvar kvit – nitko nikome ništa ne duguje, a kamoli da bi država vraćala porez.

Treća osoba, u to vrijeme aktualni zamjenik ministra financija postavila je sljedeće pitanje: „a zašto se povrat poreza traži od ove vlade, a nije tražen od vlade koja je cijeli problem stvorila“.

Ono što je fantastično kod sve trojice i što posve razgolićuje mentalitet hrvatskih državnih dužnosnika (za razliku od npr. danskih), jest da se niti jedan od njih trojice nije zapitao - a jesu li ti zahtjevi za povrat poreza

zakoniti?

Primjer 4. Trošarine na automobile

U Zakonu o posebnom porezu na motorna vozila koji je stupio na snagu 14. veljače 2013. kao porezna osnovica (članak 10) označena je **tržišna cijena vozila**, odnosno cijena po kojoj je vozilo prodano.

Međutim, Pravilnikom o posebnom porez na motorna vozila koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. a koji se primjenjuje kao podzakonski akt u odnosu na Zakon nije određeno da je porezna osnovica tržišna cijena već je u članku 5 propisano da je porezna osnovica **preporučena cijena vozila**, a to je kataloška cijena ili ona cijena koja obično stoji na ploči uz automobil koji se nalazi u salonu ili koja se objavljuje na Internetu.

Uobičajena je situacija da kupac od prodavatelja automobila dobije neki popust, naročito ako se radi o 'starom i vjernom' kupcu ili ako se radi o kupcu flotnih vozila.

Ta preporučena cijena u pravilu je 10 do 15% viša od stvarne cijene koja se postigne prodajom.

Sad je pitanje u kojoj zemlji bismo mogli naći sličan primjer, da se neki porez protuzakonito plaća na pravilnikom propisanu veću osnovicu od zakonom propisane niže stvarne (tržišne) kupoprodajne cijene. Vjerojatno niti u jednoj! Jezične zapreke su me spriječile da provjerim kako je to pitanje regulirano u Sjevernoj Koreji ili Venezueli.

Cijelo to vrijeme ta odredba Pravilnika bila je nezakonita u odnosu na temeljni Zakon.

Izmjenom Zakona koja je stupila na snagu 1. siječnja 2017. godine usvojena je formulacija iz Pravilnika te je od tada osnovica za obračun posebnog poreza tzv. preporučena cijena.

Sad je potpuno ozakonjena situacija da je osnovica posebnog poreza na motorna vozila veća od stvarne prodajne cijene! U kojoj to zemlji na ovom svijetu se porez plaća na cijenu veću od stvarno plaćene?!

A koji su uzroci tako uspostavljene razlike u poreznim osnovicama?

Nepovjerenje državne birokracije u vlastite građane za koje se *a priori* vjeruje da su skloni prevarama, a za poduzetnike da su uglavnom banda!

Općenito, može se pouzdano tvrditi da je velika većina podzakonskih akata koje donose hrvatska upravna ili druga tijela nezakonit, kao i u slučaju Pravilnika o posebnom porezu na motorna vozila.

Opće je poznato u pravnoj doktrini da se podzakonskim aktom ne može kreirati novo materijalno pravo, niti subjektima na koje se odnosi taj podzakonski akt nametati nove obveze, ali niti davati nova prava.

Kako ne bi sve ostalo na doktrini, valja napomenuti da je prema članku 17 Jedinostvenih metodološko-nomotehničkih pravila za izradu akata koje donosi Hrvatski sabor (Narodne novine br.

74/2015.), a posebno prema stavku 4 tog članka propisano:

„Nije dopušteno utvrditi ovlaštenje prema kojemu bi se nižim, podzakonskim aktom propisivali uvjeti pod kojima se ostvaruju prava ili izvršavaju obveze ili uvjeti za obavljanje određene djelatnosti jer to može biti samo sadržaj zakona.“

Dakle, nije moguće na upravno tijelo prenijeti ovlaštenja da podzakonskim aktom uređuje pitanja kojima se ostvaruju prava ili izvršavaju obveze jer prava i obveze mogu biti samo sadržaj zakona.

Ali u hrvatskom pravu na tisuće i tisuće mjesta u podzakonskim aktima se građanima i pravnim osobama podzakonskim aktima nameću ponajprije nove obveze (rijetko i nova prava).

Eto, to je hrvatska pravna tečevina.

A što mislite, koliko nezakonitih odredbi takvih podzakonskih akata je Ustavni sud ukinuo ili poništio. Nije jednu jedinu, osim, ako me sjećanje ne vara jedan pravilnik koji je donesen na okupiranom području RH možda negdje 1991. i jedan pravilnik o, mislim, stambenoj gradnji, iz 1992. godine.

Zašto naši sudovi većinu sudske prakse skrivaju kao zmija noge? Zašto svi građani ne mogu vidjeti sve presude, na bilo kojem stupnju; pa zar nije to sve plaćeno na teret njihovog novca. Ili je posve jasno iz kojih razloga se velika većina sudske prakse ne objavljuje.

Sva četiri navedena primjera nisu ilustracija nekog slučajnog izuzetka, već pravilo - dugogodišnja ne-slučajna nezakonita konfiskacija imovine poreznih obveznika. Ono što zna svaki poduzetnik i svaki strani veleposlanik u Hrvatskoj, naši ministri, naše vlade i naši sudovi ne žele to vidjeti, ne žele za to znati. Za njih to nije istina! To je, eventualno, samo krivo stečen dojam.

Presude sudova u kaznenim i drugim predmetima

Podravka (Spice afera)

Spice afera započela je 2009. godine i traje do danas punih 12 godina bez pravomoćnog završetka. Glavni dio optužnice odnosi se na tvrdnju državnog odvjetništva da su tadašnja uprava ili neki njezini članovi i jedan istaknuti član Vlade RH pokušali na teret Podravke kupiti 75% + 1 glasačkih prava u Podravci d.d. Iako je ta optužna tvrdnja faktički neprovediva, proces je trajao godinama, a optuženici su pred godinu dvije nepravomoćno oslobođeni za većinu kaznenih djela koja im se stavlja na teret.

Lako bi se moglo dokazati ne samo da je najveći dio optužnice neutemeljen, već da je izmišljen kao i najveći dio financijskog vještačenja koje joj je prethodilo. A koje su posljedice tog kaznenog postupka?

Uništeni životi ljudi i upropaštene obitelji. A zašto su uništeni ljudi-optuženici iz Spice afere? Kako bi se promovirale karijere u državnom odvjetništvu! I kako bi se Europskoj komisiji lažno demonstrirala borba protiv

korupcije!

Ti ljudi, i kad budu vjerojatno pravomoćno oslobođeni, nikad više neće moći naći pristojan posao, nikad se više neće moći pojaviti u javnosti kao ostali nevini građani. Teret te izmišljene optužnice ostat će na njima dosmrtno.

Nema te financijske naknade koju će vjerojatno dobiti od države nakon što budu pravomoćno oslobođeni koja bi tim ljudima mogla nadoknaditi izgubljene godine života i ljudsko dostojanstvo.

A koliko je još ljudi uništilo i koliko je obitelji upropastilo hrvatsko pravosuđe?

Ostali primjeri

Sad će mi možda ili vjerojatno neki zamjeriti, ali sad bih nešto rekao, a u sklopu ovog priloga za reformu pravosuđa, i o ovim konkretnim sudskim slučajevima:

1. Cibona/Klemm,
2. Cibona/Lovrić/Klemm,
3. Klemm/Klemm sigurnost d.o.o.,
4. Bandić (predsjednički izbori),
5. Agrokor
6. FIMI media/Plinacro
7. FIMI media/Sanader/HDZ.
8. Članak jednog profesora prava

Ono što se svima ili većini građana čini općepoznatim ili barem vrlo vjerojatnim, da je nesumnjivo da su u tim slučajevima počinjena kaznena djela koja se optuženicima stavljaju na teret, posljedica su uglavnom medijske pompe i opskurnih informacija koje DORH svojim kanalima dostavlja tim istim medijima.

U opisanim slučajevima kaznenog postupka, ja nigdje ne tvrdim da kazneno djelo nije počinjeno, ali tvrdim da način na koji se ta djela stavljaju kao teret optuženicima i dokazni postupci koji su provedeni ne pokazuju da su ta djela zaista i počinjena u dijelu kad se barata s dokazima koji su u okviru mojih kompetencija.

Sjetimo se samo Spice afere gdje su svi znali, mediji u detalje, kako je Uprava Podravke d.d. pokušala novcem Podravke kupiti 75% + 1 dionicu Podravke. Punih 12 godina kasnije, kad su već svi zaboravili protagoniste te napuhane afere, optužnica u tom nedovršenom procesu raspala se kao mjehur od sapunice uz katastrofalne posljedice za optuženike, za njihove obitelji i, na koncu, za cijelo naše društvo.

Cibona/Klemm

Josip Klemm (vlasnik i direktor društva Klemm sigurnost d.o.o.) godine 2012. daje košarkaškom klubu Cibona kredit od 550.000 EUR za plaćanje odštete KK-u Zagreb za prelazak igrača Daria Šarića u KK Cibona uz kamatnu stopu od 8% i nagradu od 50% od vrijednosti transfera Igrača Daria Šarića, ako do tog transfera dođe.

Tužitelji iz DORH-a smatraju taj kredit štetnim i podižu optužnicu protiv Josipa Klemma i Ivice Lovrića kao predsjednika Kluba za nanošenje štete KK Cibona.

U vrijeme davanja tog kredita (koji je dan samo jedan dan prije isteka roka za plaćanje transfera Daria Šarića) , KK Cibona ima obveze 2,5 puta veće od imovine i gubitke dvaput veće od prihoda. Dakle, KK Cibona ne može u vrijeme uzimanja kredita od društva Klemm Sigurnost d.o.o. dobiti kredit nigdje, niti u jednoj banci kredit, ni po jednoj kamatnoj stopi, a kamoli po troškovima financiranja koji bi odgovarali uvjetima po kojima je Klemm sigurnost d.o.o. dao kredit KK Ciboni. Da je KK Cibona u vrijeme uzimanja kredita od društva Klemm sigurnost d.o.o. ponudila bankama da će taj kredit otplaćivati uz godišnju kamatnu stopu od 1000%, ne bi joj niti jedna banka odobrila taj kredit.

Unatoč svemu gore navedenom, državno odvjetništvo u optužnici, bez ikakvog uvida u financijsko stanje KK Cibona, izmišlja i zaključuje:

*„Stoga se logičnim ukazuje za zaključiti da je sklapanje ugovora o zajmu od 5. prosinca 2012. za II okr. Josipa Klemma, odnosno IV okr. Trgovačko društvo Klemm sigurnost d.o.o. **bio siguran posao, u koji su se upustili bez imalo rizika.**“.*

Dalje, u optužnici se navodi i sljedeće:

*„Provedenim financijsko-knjigovodstvenim vještačenjem je **isključivo na hipotetskoj osnovi** (naglasio HZ) iskazano da bi KK Cibona za ishođeni zajam u iznosu 4.142.966,30 u*

protuvrijednosti 550.000 EUR kod poslovne banke uz kamatu 7,15% i naknadu po kreditu, ukupno trebala vratiti 12,90% više iznosa od onog što je primila. **Valja navesti da se radi o teoretskom izračunu**, (naglasio HZ), da nije došlo to takvog ishoda kredita, **slijedom čega se stvarni troškovi kredita koje bi dala poslovna banka ne mogu procjenjivati**. (naglasio HZ)“

Na temelju ove nevjerojatno besmislene i ne-smijem-reći-koje-još tvrdnje, ljudi su zatvoreni, optužnica podignuta, a sud sudio.

Cijela situacija je u stvari obrnuta – ako je netko pretrpio štetu u trenutku potpisivanja ugovora o kreditu, onda je to Klemm sigurnost d.o.o., a nikako ne KK Cibona, i to kad je dalo kredit kreditno potpuno nesposobnom klubu. Ali revni DORH sve najbolje zna, nije ih briga što uništavaju živote ljudi – važno je pokazati da se radi i da se sudi.

Ali zato su mediji i građani te 2016. godine kad je podignuta optužnica znali da se radi o notornim kriminalcima. Pa evo nekoliko naslova uz masna slova iz medija iz te godine: „Klemm lihvario Cibonu“, „Veliki proces za izvlačenje novca“ i slično.

Cibona/Lovrić

Optuženicima se stavljalo na teret da su neosnovano zaposlili pet osoba u podružnici Zagrebačkog holdinga za upravljanje sportskim objektima (koja je kasnije preoblikovana u Ustanovu za upravljanje sportskim objektima) čime je za Ustanovu nastala šteta od ukupno 659.935,75 Kn. Za tih pet osoba dalje

se u Optužnici tvrdi da su, iako formalno zaposleni u Ustanovi, i dalje stvarno nastavili raditi u Ciboni.

Osim ostalih netočnih tvrdnji iz Optužnice, već i samo površnim intervjuima koje sam proveo u Ustanovi s osobama koje su zadužene za praćenje zaposlenika utvrdio sam da je netočno da je tih pet osoba stvarno nastavilo raditi u Ciboni.

U jednoj kontroli nazočnosti zaposlenika na radnim mjestima, utvrđeno je da jedne osobe nema na radnom mjestu zbog čega je dobila opomenu. Za drugu osobu je utvrđeno da je istina odlazila na putovanja s KK Cibonom radi odigravanja utakmica, ali da je za te dane uzimala godišnje odmore.

Nejasno je kako državnom odvjetništvu nije palo na pamet da izravnim odlaskom u Ustanovu provjere stvari i utvrde točno činjenično stanje.

Međutim, ako pretpostavimo da je državno odvjetništvo bilo u pravu, da su ti ljudi zaista nastavili raditi za Cibonu unatoč formalnom zaposlenju u Ustanovi, zašto je optužnica podignuta samo u tom slučaju.

Prema javno dostupnim informacijama, a svakako dostupnim DORH-u, u vrijeme najveće krize u Hrvatskoj od 2007. do 2012. po podacima Ministarstva uprave, kad su privatne kompanije otpuštale na desetke tisuća ljudi, zaposleno je u državnoj upravi ili javnom sektoru dodatno oko 11.000 osoba iako javnosti nije obrazloženo od kuda se pojavila potreba za takvim zapošljavanjem u vrijeme kada su poslodavci iz realnog sektora prisiljeni smanjivati broj zaposlenih kako bi opstali na tržištu.

Kretanje bruto društvenog proizvoda, kvaliteta ili broj javnih usluga ili drugih parametara ne opravdavaju to zapošljavanje?!

Ako je svima jasno da nikakve potrebe nije bilo za zapošljavanjem barem 90% od tih 11.000 ljudi, a o tome uglavnom svi sve znaju, pa i državno odvjetništvo, zašto kazneni progon u slučaju tih pet osoba? To bi netko trebao objasniti? Ako se zna da deset lopova krade, otkud ta selektivnost da se kazneno progoni samo jedan? Po kojem to pravilu ili načelu ili običaju se biraju oni koji će se podvrći progonu, a i oni prema kojima će vladati šutnja onih zaduženih za kazneni progon.

Klemm/Klemm sigurnost d.o.o.

Josip Klemm optužen je da je preko svog društva Klemm sigurnost d.o.o. plaćao fiktivne račune drugim trgovačkim društvima u iznosu od cca 3 milijuna Kn te je pravomoćno osuđen na godinu dana zatvora te je, prema mom saznanju, trenutno u zatvoru.

Kako se ne bi ponavljali brojni navodi iz prvostupanjske presude, pa onda i presude Vrhovnog suda, valja citirati jednu rečenicu iz presude Vrhovnog suda:

„Optuženi Josip Klemm nalagao je u izreci navedenih računa na teret trgovačkog društva Klemm sigurnost d.o.o. znajući da se radi o fiktivnim računima za usluge koje nisu nikad obavljene, ..., a na štetu trgovačkog društva Klemm Sigurnost d.o.o. u kojem mu je bilo povjereno obavljanje poslova kojima je trebao štiti imovinske interese tog trgovačkog društva.“ (naglasio

HZ).

Čini se da nije sporno ili da je moguće da su računi bili fiktivni. Međutim, kad se u presudi Vrhovnog suda navede da je uprava (Klemm) iznevjerio povjerenje koje mu je dalo trgovačko društvo Klemm sigurnost d.o.o. da štiti imovinske interese tog trgovačkog društva, onda je potrebno razmotriti što čini biće jednog trgovačkog društva.

Činjenica je da jedno poduzeće, u konkretnom slučaju trgovačko društvo Klemm sigurnost d.o.o., čine njegovi zaposlenici, dobavljači, kupci, imovina i obveze. Međutim, svi ti faktori, iako bitni, nisu nužni za postojanje jednog trgovačkog društva – ono može postojati i bez radnika, dobavljača, kupaca, imovine ili obveza. Ali, ono što nužno čini biće jednog trgovačkog društva, bez kojeg trgovačko društvo ne može postojati, jesu njegovi organi – u slučaju društva s ograničenom odgovornošću su to uprava i skupština, katkad i nadzorni odbor, a u slučaju dioničkog društva uprava, nadzorni odbor i skupština.

I što se sad prema državnom odvjetništvu, županijskom i Vrhovnom sudu dogodilo. Prema njima, uprava društva je izgubila povjerenje koje joj je bilo dano da upravlja društvom i štiti imovinske interese društva. Tko upravi jednog društva s ograničenom odgovornošću daje povjerenje da vodi društvo? Vlasnici društva koji čine skupštinu društva. I što se je tu stvarno dogodilo – bizarno, Klemm-uprava izgubila je ili prokockala povjerenje koje joj je za vođenje poslova društva dala Klemm-skupština. Kako je moguće tvrditi da uprava nekog

društva izgubila povjerenje za upravljanje poslovima tog društva kad su uprava i skupština stečeni u istoj osobi?

Što je Klem-uprava u stvari napravila? Na štetu vlastitog kapitala Klemm-a vlasnika, odnosno Klemm-a skupštine uloženog u društvo Klemm sigurnost d.o.o. isplatila je 3 milijuna Kn bez pravne osnove.

1. Imamo li manjinske suvlasnike koji tvrde da su oštećeni?
Nemamo!
2. Imamo li vjerovnike koji tvrde da su oštećeni? **Nemamo!**
3. Tvrdi li Klemm-skupština da je Klemm-uprava oštetila Društvo? **Ne tvrdi!**
4. Tvrdi li nadzorni odbor društva da je Društvo oštećeno? **Ne tvrdi!**

Po takvoj logici DORH-a i Suda, šteta nekom trgovačkom društvu nastaje i kad skupština donese odluku o smanjenju temeljnog kapitala, a najveća šteta koju može pretrpjeti neko društvo, ne daj Bože, ubojstvo je tog društva, odnosno donošenje skupštinske odluke o njegovoj likvidaciji. Po prirodi stvari, nitko tada neće tvrditi da je društvo oštećeno ili da se je uprava, da bi zadržala povjerenje društva, odnosno skupštine društva, trebala protiviti likvidaciji društva.

Naravno, na teoretskoj razini, mogli bismo tvrditi da država preko organa gonjenja štiti javni interes i ćudoređe sprječavajući takve nepoželjne transakcije (a i tome se da raspravljati), ali takva tvrdnja ne čini se uvjerljivom, naročito s aspekta manjinskih vlasnika ili vjerovnika društva. Ako oni koji

su izravno oštećeni ne postavljaju zahtjeve za naknadom štete od uprave društva, ne čini se uvjerljivim da bi tu država imala preči interes.

To možda i ne bi bio takav problem da ovakva vrsta kaznenog djela, s konkretnim obilježjima, ne rezultira kaznom zatvora i da ljudi, ustvari ne-krivi, završe u zatvoru.

Napravimo ipak jednu usporedbu – između obrta i društva s ograničenom odgovornošću, oba s istim vlasnikom fizičkom osobom. Jedine dvije razlika između obrta i jednog d.o.o.-a su u tome što je:

1. d.o.o. pravna osoba dok je obrt neodvojivi dio svog vlasnika fizičke osobe i
2. vlasnici d.o.o.-a odgovaraju za obveze društva do visine svog kapitala uloženog u društvo, dok je vlasnik obrta neograničeno odgovoran za obveze obrta.

Ekonomski gledano, između ta dva poduzeća – obrta i d.o.o.-a nema niti jedne jedine, niti najmanje razlike. Ta dva poduzeća ekonomski su identična.

Da se je dogodilo da je obrt isplatio fiktivne fakture nikad nitko ne bi mogao tvrditi – ni državno odvjetništvo, niti sudovi, da je obrtnik svom obrtu nanio štetu (a kamoli da je iznevjerio vlastiti obrt, odnosno sebe samog).

Činjenica da ta dva poduzeća dijeli opna koja se zove pravna osobnost d.o.o.-a i da vlasnici d.o.o.-a ograničeno odgovaraju za obveze društva ne čini se dovoljnom da bi se plaćanje fiktivnih

faktura kod trgovačkog društva proglasilo kaznenim djelom, a kod obrta mogućom i dopuštenom transakcijom (sve uz pretpostavku da nema porezne utaje). Ne čini se da navedene dvije razlike između jednog obrta i d.o.o.-a mogu biti dovoljne da se neke radnje u jednom poduzeću proglase kaznenim djelom, a u drugom poduzeću takve iste radnje budu proglašene dopuštenim.

U konkretnom slučaju, uprava društva Klemm sigurnost d.o.o. izrijeком je oslobođena optužbe da je počinila kazneno djelo porezne utaje. Čini se da za takvo utvrđenje ima uporišta. Ali čak da takvo uporište i ne postoji, ne bi se smjelo zaključivati u normalnom pravnom sustavu i normalnom društvu – pa uprava bi ionako bila osuđena, ako ne za jedno, onda za drugo kazneno djelo.

Milan Bandić (predsjednički izbori)

Glavnina prijepora u konkretnoj pravnoj stvari koji se odnosi na kazneni progon Milana Bandića sastoji se u tome je li kandidat za predsjednika Republike Hrvatske Milan Bandić na izborima koji su održani u prosincu 2009. i u siječnju 2010. godine, imao pravo da za obveze koje su nastale tijekom i u svrhe izborne promidžbe, primi donacije i nakon dovršetka izbora.

Državno odvjetništvo i porezna uprava tvrdili su da se donacije za financiranje obveza nastalih tijekom izborne promidžbe smiju primati isključivo do dovršetka izbora, odnosno do objave cjelovitog izvješća Državnog izbornog povjerenstva o visini i izvorima sredstava koje je pojedini kandidat za predsjednika koristio za financiranje izborne promidžbe. Radi se o sljedećim

tvrdnjama:

"... u vremenu od 03. ožujka 2011. do 28. veljače 2013. u Zagrebu, nakon što je kao nezavisni kandidat sudjelovao u izborima za predsjednika Republike Hrvatske 2009./2010. i u svrhu financiranja izborne promidžbe na svoje ime kod Zagrebačke banke d.d. otvorio žiro račun broj 23600003114509758 na koji je zaprimao donacije, te nakon što je 25. siječnja 2010. Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske podnio završno izvješće o visini i izvoru sredstava korištenih za financiranje izborne promidžbe, na navedeni račun nastavio primati uplate fizičkih i pravnih osoba, pa je tako suprotno čl. 14. st. 5. **Zakona o financiranju političkih aktivnosti i izborne promidžbe (NN 24/11)** (naglasio HZ) temeljem kojega se donacije mogu zaprimati najkasnije do roka za dostavu financijskih izvještaja, od 03. ožujka 2011. do 05. Hpnja 2012. zaprimio uplate u ukupnom iznosu od 15.741.500,00 kuna koje se sukladno odredbi članka 32. stavak 3. točka 11. Zakona o porezu na dohodak smatraju drugim dohotkom, a u odnosu na koje u namjeri da onemogući razrez pripadajućih javnih davanja i u cijelosti izbjegne plaćanje dužnih iznosa poreza i prireza na zaprimljene uplate, nije podnio prijavu poreza na dohodak nadležnom poreznom tijelu, a što je sukladno odredbi članka 39. stavak 4. Zakona o porezu na dohodak te članka 85. st. 1. točka 5. Pravilnika o porezu na dohodak bio dužan učiniti, uslijed čega mu za navedeno razdoblje nisu obračunate porezne obveze u ukupnom iznosu od 3.714.994,00 kune, čime je na ime neobračunatog i neplaćenog poreza na dohodak Državni

proračun Republike Hrvatske oštetio za iznos od 542.912,50 kn, a na ime neobračunatog i neplaćenog poreza na dohodak i prireza proračun Grada Zagreba oštetio za iznos od 3.172.081,50 kn,”

Prema nalazu vještaka kojeg je angažiralo državno odvjetništvo, utvrđene su dvije bitne činjenice:

1. Da je nakon završetka izbora na žiro račun Milana Bandića uplaćeno 15.741.500,00 Kn
2. Da su sve primljene donacije, pa i spornih 15.741.500,00 Kn. iskorištene za plaćanje nepodmirenih obveza prema dobavljačima nastalim za vrijeme predizborne kampanje.

Ostao je problem, prema državnom odvjetništvu, što je Milan Bandić i nakon što je izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske podnio završno izvješće o financiranju izborne promidžbe, nastavio primati donacije, prema vještaku ukupno 15.741.500,00 Kn.

U vrijeme te izborne kampanje krajem 2009. te početkom 2010. na snazi je bio drugi Zakon o financiranju aktivnosti i izborne promidžbe iz 2004. godine koji ništa nije govorio o rokovima u kojima se smiju primati donacije.

Međutim, državno odvjetništvo ustraje da Zakon iz 2011. godine retroaktivno primijeni na događaje iz 2010. godine.

Unatoč tome što je i laiku jasno da se propisi ne mogu primjenjivati retroaktivno optuženik Milan Bandić pribavio je stručno mišljenje s jednog pravnog fakulteta sukus kojeg je

OVO:

„Opći pravni princip je da se za materiju koja u odnosu na vrijeme početka važenja novog zakona predstavlja prošlost primjenjuju odredbe ranijeg zakona jer zakoni uvijek, osim u Ustavom predviđenim izuzetcima, djeluju pro futuro, a ne retroaktivno. Ovakav princip je garancija pravne sigurnosti i prisutan je kako u građanskom tako i u kaznenom, prekršajnom i upravnom pravu.“

Zanemarimo na tren neutemeljene tvrdnje državnog odvjetništva i porezne uprave o oporezivom drugom dohotku. Ovo je važno:

Državno odvjetništvo i Porezna uprava stručna su tijela, ne može se tvrditi da nisu znali ili da nisu bili svjesni da jedan propis primjenjuju retroaktivno. Znajući da nema kaznenog djela porezne utaje, zakon iz 2011. godine namjerno je i svjesno primijenjen retroaktivno kako bi se moglo konstruirati kazneno djelo porezne utaje.

A zašto? Da je porez utajio netko mali i nepoznat, tko bi za to čuo. Ali ovako, kad to napravi jedan Bandić pompa je velika, a

medijska hajka koja inače postaje jedan grozan standard rada novina i portala u Hrvatskoj

zaglušuje sve ostalo, a slava državnog odvjetništva – čuvara pravde i zakonitosti, postaje neprolazna.

A to što su tim postupkom stvoreni silni društveni troškovi, što se uništavaju životi ljudi, to nikome u ovoj Hrvatskoj nije važno. U cijelom ovom opisanom slučaju sam Milan Bandić nimalo nije važan.

Agrokor

Izvanredna uprava Agrokor d.d. imenovana 2017. godine sastavila je konsolidirane financijske izvještaje Agrokor d.d. za 2016. godinu. Uz brojne druge ograde, revizor se na jednom mjestu ogradio od ukupnog akumuliranog gubitka Agrokor (ukupan gubitak Agrokor od njegovog osnivanja).

Ta formulacija revizora glasi:

„... nismo se mogli uvjeriti u ... akumulirani deficit prezentiran u konsolidiranoj bilanci ...“

U konsolidiranoj bilanci Agrokor na dan 31.12.2016. akumulirani deficit (ukupni gubitak) prezentiran je u iznosu od 18.084.429.000 Kn (dakle cca 18 milijardi Kuna).

Kako se revizor nije ogradio od nekog dijela ukupnog gubitka, već od cijelog gubitka od 18 milijardi Kuna, svakom korisniku financijskih izvještaja Agrokor za 2016. godinu nije jasno koliki je gubitak Agrokor i postoji li uopće taj gubitak.

Na temelju te konstatacije revizora i brojnih drugih ograda da se zaključiti da se tablicama i popratnim bilješkama koje je objavila uprava za 2016. godinu ne može pridati svojstvo financijskih izvještaja za 2016. godinu u smislu odredbi računovodstvenih propisa.

Kako se na financijskim izvještajima temelji procjena vrijednosti Agrokor i sama nagodba s vjerovnicima, traženo je od suda da se zastane s postupkom nagodbe dok se ne utvrdi što se događa s financijskim izvještajima Agrokor za 2016. godinu.

Primjenjujući omiljenu praksu hrvatskog pravosuđa ignoriranja podnesaka (nekih stranaka), ovaj podnesak stranke u tom sudskom postupku, kao o podnesci drugih stranaka ignoriran je čime je u stvarnosti *de facto* zapriječen pristup sudu tim strankama. I tako je postignuta nagodba s vjerovnicima.

Ali zato je Klemm u zatvoru jer je na teret vlastitog kapitala u svom trgovačkom društvu bez pravne osnove isplatio 3 milijuna Kuna, čime je Klemm-uprava teško i nepovratno izgubila povjerenje Klemma-skupštine.

FIMI media/Plinacro d.o.o. (tzv. 'mala' FIMI media slučaj)

U slučaju kaznenog progona tadašnje uprave Plinacra, državno odvjetništvo je utvrdilo da je uprava društvu Plinacro počinjena šteta velikih razmjera angažiranjem FIMI media d.o.o. mimo tržišnih kriterija.

Osnovnim, pa kasnije i dopunskim vještačenjem, najprije vještaka za financije i računovodstvo i kasnije i vještaka za marketing potvrđena je navedena šteta, u nešto manjem iznosu od prvotne tvrdnje državnog odvjetništva, ali još uvijek kao šteta velikih razmjera.

Međutim, detaljnijim uvidom u navedena vještačenja utvrđeno je da su uglavnom neutemeljena, sadrže proizvoljne tvrdnje te se baziraju samo na dokumentaciji u spisu. O tome nešto kasnije, u dijelu u kojem opisujem slučaj 'velike' FIMI medie.

Općeniti i veliki problem vještačenja u Hrvatskoj da se vještaci pouzdaju u dokumentaciju koju im pribavi državno odvjetništvo i koja se nalazi u spisu.

Neovisan vještak nikad se neće pouzdati samo u dokumentaciju u spisu. Neovisan vještak tražit će od suda da pribavi i drugu relevantnu dokumentaciju za koju smatra da mu je potrebna za neovisno i stručno vještačenje, obaviti će intervjue s optuženikom ili optuženicima i svjedocima i, u konkretnom slučaju, razgovore s odgovornim zaposlenicima u firmama koje su poslovale s FIMI mediom te na temelju svih činjenica prikupljenih u svom nalazu izraziti svoje mišljenje. Takva praksa u Hrvatskoj ne postoji.

Drugo, redovita je praksa hrvatskih sudova da vještačenje koje naruči i sudu preda državno odvjetništvo smatra 'svetom kravom'. Kad bi optuženik predao svoje vještačenje sudu da se na temelju tog vještačenja vodi sudski postupak, sud u Hrvatskoj to nikad ne bi prihvatio. Kako je državno odvjetništvo jedna od dvije suprotstavljene stranke u kaznenom postupku (država protiv optuženika), kako i jednom sudu koji sebe smatra neovisnim padne na pamet da vještačenje koje naruči državno odvjetništvo prihvati zdravo za gotovo. Nije li

logično i to vrlo logično da pored vještačenja koje je naručilo državno odvjetništvo, sud uvijek naruči svoje vještačenje od neovisnog sudskog vještaka. To se nikad ne događa u kaznenim postupcima u Hrvatskoj, a ako se rijetko i dogodi to je samo izuzetak koji potvrđuje pravilo. Po čemu jedan sud vještačenju koje naruči državno odvjetništvo *a priori* poklanja vjeru, a vještačenje koje eventualno naruči optuženik (i to također od sudskog vještaka) prima se kao krajnje suspektno.

I treće, pravnici mi uglavnom govore da u kaznenom sudskom postupku nije moguće, uz optuženika, kao stranku u postupku ispitati i državnog odvjetnika. Vjerujem da je tako, ali kad bi se to omogućilo, puno znoja državnih odvjetnika na sudskim ispitivanjima bilo bi proliveno, a i puno optužnica pretvorilo bi se u prah i pepeo.

Uglavnom, koliko mi je poznato, u prvostupanjskom sudskom postupku u konkretnom slučaju vještačenja su oborena, a uprava je ispravno oslobođena optužbi da je počinila kazneno djelo.

FIMI media/Sanader/HDZ

Ovaj slučaj vrlo je interesantan i aktualan, pa ga je potrebno detaljnije opisati.

I dalje, ja ne tvrdim nigdje da kaznena djela nisu počinjena, ali tvrdim da ono što je u okviru mojih kompetencija i što navodim u ovom tekstu, a što se

spominje u Optužnici i prvostupanjskoj presudi nije točno. To vrijedi i za druge u ovom tekstu opisane slučajeve.

Ali to ne vrijedi za gore opisane slučajeve u poreznim sporovima pred upravnim sudom. Za te presude u cijelosti tvrdim da nisu samo sporne, već i očigledno protuzakonite.

Optužnica, kao i financijsko-knjigovodstveno vještačenje i Presuda vrve tvrdnjama koje se ni s čim ne mogu potkrijepiti kao radnje koje bi same po sebi bile kazneno djelo.

Tako se u Optužnici na str. 513 navodi (*naglašeno označio HZ*):

*„... te nalaza i mišljenja vještaka za knjigovodstvo, računovodstvo i financije proizlazi da je okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. u inkriminiranom razdoblju, odnosno od kraja 2004. do srpnja 2009. ostvarilo poslovni odnos sa nizom trgovačkih društava u isključivom ili pretežitom vlasništvu države, kao i javnim institucijama **iz kojeg je proizašla znatna dobit**“.*

Iz tog navoda Optužnice ne može se razaznati u čemu je problem. Je li problem u dobiti koju je ostvarila Fimi media d.o.o. ili je problem u ‘znatnoj’ ostvarenoj dobiti? U Optužnici nigdje ne piše, niti se to navodi u vještačenju da bi ‘znatna’ dobit Fimi media-e d.o.o. bila ostvarena zaračunavanjem prodaje svojih usluga ili roba po cijenama većim od tržišnih.

Stoga je konstatacija iz optužnice o 'znatnoj dobiti' besmislena i odražava subjektivni stav pisca Optužnice o pojmu 'znatan'. Iz tog stava iz Optužnice proizlazi, da je Fimi media d.o.o. ostvarila dobit manju od 'znatne' ili da je poslovala s gubitkom, da Optužnice tada ne bi niti bilo.

Na str. 522. Optužnice navodi se:

*„Na taj način, postupanjem protivno Zakonu o javnoj nabavi, odnosno redovnim procedurama i regularnom tržišnom natjecanju, namještanjem natječaja za okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. ostvarena je znatna korist, jer su naručitelji te usluge okrivljenom trgovačkom društvu Fimi media d.o.o. **plaćali znatno skuplje nego što su stvarne cijene a što je vidljivo iz nalaza i mišljenja vještaka** kao i iz obrane okrivljenica Anite Lončar Papeš i Nevenke Jurak.“*

Pretpostavljam da Optužnica pod pojmom 'stvarne cijene' podrazumijeva tržišne cijene. Međutim, nigdje, **niti na jednom mjestu u nalazu i mišljenju vještaka se ne navodi da su naručitelji usluga Fimi Medii d.o.o. plaćali te usluge znatno skuplje nego što su tržišne cijene (ili 'stvarne' kako to navodi Optužnica)**. Ova tvrdnja u Optužnici je izmišljena.

Vještak samo na puno mjesta u svom vještačenju navodi na da je FIMI media d.o.o. svojim kupcima zaračunala usluge po cijenama većim nego što ih je platila svojim dobavljačima.

Notorna je činjenica da svako trgovačko društvo koje se bavi prodajom roba ili usluga, zaračunava svojim kupcima više cijene od onih koje je platilo svojim dobavljačima. Stoga su zaključci vještaka na brojnim mjestima svog vještačenja besmisleni jer se iz njegovih konstatacija ne može zaključiti da je FIMI media d.o.o. nešto prodavala iznad tržišnih cijena te da bi time ostvarila protupravnu imovinsku korist.

Upravo i da je tome tako, da je FIMI media d.o.o. svojim kupcima zaračunavala cijene iznad tržišnih, vještak za financije i računovodstvo nema nikakvih kompetencija utvrđivati jesu li cijene koje pruža neka marketinška agencija tržišne ili ne.

Za takve procjene postoje vještaci za marketing ili vještaci neke slične struke. Upravo zato, zbog nekompetencija vještaka za financije i računovodstvo za vještačenje u poslovima marketinga, Županijski sud u Zagrebu u predmetu 'mala' Fimi media d.o.o./Plinacro d.o.o., poslovni broj: 17 K-14/17 zatražio sljedeće:

„... knjigovodstveno - financijsko vještačenje provedeno po sudskom vještaku XY, dopunit će se marketinškim vještačenjem po sudskom vještaku za marketing-oglašavanje i tržišno komuniciranje ...“

„Dopuna vještačenja nalaže se zbog utvrđivanja tržišnih cijena onih usluga koje su bile predmet poslovanja TD Fimi media i TD Plinacro ...“

Prema tome, bez vještačenja vještaka za marketing, tvrdnja iz Optužnice da su naručitelji usluga od FIMI media d.o.o. te usluge „plaćali znatno skuplje nego što su stvarne cijene“, izmišljena je i nema uporišta u dokazima.

Prema navodima iz financijsko-knjigovodstvenog vještačenja proizlazi da je predmet vještačenja vještaka analiza poslovnog odnosa FIMI medie d.o.o. s raznim u nalogu vještaku pobrojanim trgovačkim društvima ili institucijama. Pri tome je vještaku u zadatak dano da analizira sljedeće:

1. *„kada su poslovni događaji dogovoreni,*
2. *koja vrsta poslovnih događaja je dogovorena te jesu li u cijelosti obavljeni,*
3. *jesu li obavljeni ugovoreni poslovni događaji ili pak neki drugi poslovni događaji,*
4. *dinamiku ispostave računa i njihovog plaćanja,*
5. *usporedbu ulaznih s izlaznim računima društva Fimi media d.o.o.,*
6. *je li s realizacijom poslovnih događaja započeto prije dogovaranja tih poslova te*
7. *realnost i istinitost poslovnih događaja opisanih u fakturama.“*

Međutim, od tih sedam pobrojanih zadataka vještaku, četiri od tih zadataka nisu u okviru kompetencija vještaka za financije i računovodstvo, već vještaka druge struke.

To su idući poslovi:

1. Koja vrsta poslovnih događaja je dogovorena te jesu li u cijelosti obavljeni
2. Jesu li obavljeni ugovoreni poslovni događaji ili pak neki drugi poslovni događaji
3. Je li s realizacijom poslovnih događaja započeto prije dogovaranja tih poslova
4. Realnost i istinitost poslovnih događaja opisanih u fakturama

Ad 1) Vještak za financije i računovodstvo nema kompetencija da marketinške poslove koje je ugovarala FIMI media d.o.o. dijeli po vrstama. To nije njegova struka.

Ad 2) Vještak za financije i računovodstvo nema kompetencija da procjenjuje jesu li obavljeni ugovoreni poslovi ili pak neki drugi. To nije njegova struka kad se radi o poslovima marketinga. Kako bi to bilo zornije opisano, kako bi vještak za financije i računovodstvo mogao procijeniti je li obavljen remont nuklearne elektrane Krško ili nešto drugo. Sud bi, doduše, mogao smatrati da je poslovanje agencije za marketing vrlo jednostavno i da svaka osoba sa zdravorazumskim rasuđivanjem može doći do ispravnog zaključka u odnosu na postavljeni zadatak. Ali u tom slučaju, vještačenje ne bi bilo niti potrebno, već bi po načelu zdravorazumskog rasuđivanja relevantne zaključke mogli donositi i državni odvjetnici i suci bez vještačenja. Ovaj konkretni zadatak mogao je obaviti samo vještak za marketing.

Ad 3) Niti u ovom zadatku nema vještak za financije i računovodstvo kompetencije da donosi formalne ili službene zaključke kao dio svog nalaza i vještačenja. Da bi vještak tako nešto mogao tvrditi morao bi dobro poznavati proces poslovanja jedne marketinške agencije.

Pa tako, npr. tvrdi se na u prvom pasusu na str. 200 u presudi Županijskog suda sljedeće:

„U odnosu na Hrvatsku lutriju provedenim financijsko-knjigovodstvenim vještačenjem (osnovni nalaz i mišljenje) utvrđeno je da se poslovanje društva Fimi Media s društvom Hrvatska lutrija odvijalo u razdoblju od kolovoza 2006. do siječnja 2010. godine, te se ukupno radilo o 61 poslu koji su se odnosili na isporuke usluga produkcije animiranih spotova, organizacije svečanih otvaranja, oglašavanja na megaboard plakatima, tv-spotova i dr., time da se s realizacijom ukupno pet poslova započelo prije ugovaranja, odnosno naručivanja istih. Fimi Media je ukupno zaračunala Hrvatskoj lutriji vrijednost isporuka u iznosu od 10.571.112,08 kn.“,

a da bi se samo malo kasnije, u trećem pasusu na str. 200 Presude navelo sljedeće:

„... a da je prvi posao Hrvatske lutrije i Fimi Medie bio oglašavanje na Trgu bana Jelačića jer je Fimi Media imala ekskluzivno pravo oglašavanja na temelju ugovora sa Anić Holdingom.“

Vjerojatno nema te agencije u RH, niti svijetu koja proda svom klijentu prostor na megaboardu na nekoj lokaciji, ili reklamu na krovu ili fasadi zgrade Anić Holdinga, pa tek onda ide tražiti ima li slobodnih mjesta na megaboardu na toj lokaciji ili je li slobodan krov ili fasada zgrade Anić Holdinga. Pa upravo je logično da neka marketinška agencija zakupi ekskluzivno prostor na godinu dana na krovu ili fasadi zgrade Anić Holdinga, a onda da tako zakupljen prostor prodaje svojim kupcima, odnosno započne poslove prije ugovaranja. Ali za Optužnicu takav način poslovanja je dokaz kaznenog djela. Nema veće besmislice od takve tvrdnje iz Optužnice. O takvom jednom zadatku mogao se je očitovati samo vještak za marketing.

U trećem pasusu na str. 543 Optužnice navodi se:

„Okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. ukupno je zaračunalo vrijednost isporuka (Hrvatskoj lutriji, prim. HZ) u iznosu od 10.571.112,08 Kn, dok su ulazni troškovi iznosili 6.705.691,83 Kn, iz čega proizlazi razlika između zaračunatih vrijednosti i ulaznih troškova u iznosu od 3.865.420,25 Kn.“

Po čemu bi to vještak za financije i računovodstvo trebao zaključivati koji dio godišnjeg zakupa npr. megaoboarda ili ekskluzivnog zakupa krova ili fasade na zgradi Anić Holdinga se odnosi na Hrvatsku lutriju. Tog zaključka nema u nalazu mišljenju vještaka, niti on ima kompetencije tako nešto procjenjivati.

Kako je vještak koji je stručnjak za financije i računovodstvo uopće mogao povezati izlazne i ulazne račune Hrvatske lutrije? Kako je mogao znati kako povezati jednu izlaznu fakturu FIMI medie d.o.o. s ulaznim računima dobavljača FIMI medie d.o.o. koji se odnose na tu izlaznu fakturu? Tu vezu je mogao uspostaviti samo vještak za marketing.

Ali, kad bi ova konstatacija iz Optužnice i bila točna, koji je uopće smisao te konstatacije? Ako se želi reći da je FIMI media d.o.o. Hrvatskoj lutriji zaračunavala usluge po cijenama većim od tržišne, onda je o visini tržišnih cijena trebao vještačiti vještak za marketing. Ovako ova konstatacija iz Optužnice, u smislu počinjenja kaznenog djela, ima isti smisao kao konstatacija do koje bi mogao doći vještak za financije i računovodstvo, da je Hrvatska lutrija u npr. 2008. godini platila HEP-u 1.000.000 Kn računa za struju. Nema nikakve kvalitativne razlike između izjava iz Optužnice o FIMI medii d.o.o. i izjave o računima HEP-a.

Ad 4) Vještak za financije i računovodstvo nema nikakvih kompetencija procijeniti realnost i istinitost poslovnih događaja opisanih u fakturama jer kad bi to mogao, onda bi mogao procijeniti i je li remont nuklearne elektrane Krško koju u svojoj fakturi elektrani opisuje npr. Končar realan i istinit ili je li opis na fakturi neke privatne klinike o operaciji bubrega njihovog pacijenta realan i istinit. Očita je besmislenost takvog zadatka vještaku. Čemu onda služe vještaci druge struke?!

Obzirom da se nalaz i zaključci vještaka ponavljaju gotovo kod svakog subjekta s kojim je poslovanja FIMI media d.o.o., na ovom mjestu će se iznijeti samo analiza vještačenja vještaka u slučaju Hrvatskih šuma d.d. i Plinacro d.o.o. što daje dobru ilustraciju ukupnog vještačkog nalaza i mišljenja, pa onda i Presude.

Hrvatske šume d.o.o.

U slučaju Hrvatskih šuma Optužnica na str. 524 ima tri sljedeća navoda:

1. *„Iz nalaza i mišljenja vještaka za knjigovodstvo, računovodstvo i financije proizlazi da je okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. ukupno zaračunalo vrijednosti isporuka u iznosu od 2.475.528,50 Kn dok su ulazni troškovi koji su zaračunali dobavljači okrivljenog trgovačkog društva Fimi media d.o.o. iznosili 1.333.701,35 Kn, iz čega proizlazi razlika između zaračunatih vrijednosti i ulaznih troškova u iznosu od 1.141.827,15 Kn.“*
2. *„Iz iskaza naprijed navedenih svjedoka, te nalaza i mišljenja vještaka proizlazi da je od 2006. do kraja 2007. sukladno dogovoru s okrivljenicom Nevenkom Jurak i okrivljenicom Anitom Lončar Papeš, Darko Beuk, predsjednik uprave trgovačkog društva Hrvatske šume d.d. i okrivljenog trgovačkog društva Fimi media d.o.o. u vrijednosti od 2.475.528 Kn dijeleći postupke jedinstvene nabave na vrijednost do 200.000,00 Kn, te provođenjem namještenih postupaka ograničenog prikupljanja ponuda.“*

3. *„Kako iz predmetnog nalaza i mišljenja vještaka proizlazi da je okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. isporučenu robu naručivalo i prije nego li je zaključilo ugovor sa trgovačkim društvom Hrvatske šume d.o.o. logično je zaključiti da je znalo da će isti biti zaključen što nedvojbeno potvrđuje zaključak da je poslovanje sa trgovačkim društvom Hrvatske šume d.o.o. unaprijed dogovoreno. Navedeno ujedno logičnim čini i znatnu razliku između zaračunate vrijednosti isporučene robe i nabavne vrijednosti iste.“*

Ad 1) kako je objašnjeno gore na primjeru Hrvatske lutrije, konstatacija o utvrđenoj razlici između izlaznih i ulaznih računa nema nikakvog smisla jer se ne zna što Optužnica tom konstatacijom želi reći. Prvo, sam vještak ne navodi je li ta razlika bruto marža ili neka druga veličina, niti bi igdje iz vještačenja proizlazilo da su cijene iskazane u izlaznim računima veće od tržišnih. Takvu konstataciju vještak za financije i računovodstvo ne može niti izreći jer nije stručnjak za poslove marketinga. Tako nešto bi mogao ustvrditi samo vještak za marketing kako je to ispravno utvrdio i Županijski sud u Zagrebu u predmetu poslovni broj: 17 K-14/17.

Ad 2) u nalazu i mišljenju vještaka nema niti slova o dijeljenju poslova jedinstvene nabave, tako da je ta tvrdnja u Optužnici izmišljena.

Ad 3) uopće je sporno zašto bi Optužnica smatrala da je naručivanje neke robe prije ugovaranja prodaje iste nužno sporno. Ako se ne varam, Konzum naručuje jogurt od Vindijske ili

Dukata prije nego istu tu robu proda. Isto to rade svi trgovci na svijetu, osim kad se radi o robi velikih vrijednosti, npr. automobili, iako i ti trgovci nešto automobila drže u salonima spremnim za prodaju, dakle nabavljenih prije prodaje. Zašto bi zakup npr. megaboarda od strane FIMI media d.o.o. na godinu dana, pa prodaja tog prostora Hrvatskim šumama na tri mjeseca (dakle nakon zakupa megaboarda) bio dokaz kaznenog djela. Ali Optužnica ide i dalje i na kraju tog istog pasusa navodi:

„Navedeno ujedno logičnim čini i znatnu razliku između zaračunate vrijednosti isporučene robe i nabavne vrijednosti iste.“

Po čemu nabavljanje neke robe prije prodaje čini logičnim zaradu na prodaji te robe? Optužnica nigdje u konkretnom slučaju ne tvrdi da je roba prodana iznad tržišne cijene, to nigdje ne tvrdi niti vještak; pa koja je onda svrha te konstatacije iz Optužnice. Konstatacija o „znatnoj razlici“ je besmislena i irelevantna.

Plinacro d.o.o.

Na str. 534 Optužnice navodi se sljedeće:

1. *„Okrivljeno trgovačko društvo Fimi media d.o.o. ukupno je zaračunalo vrijednost isporuka od 5.210.963,16 Kn, dok su ulazni troškovi istog iznosili 3.552.923,62 Kn, iz čega proizlazi razlika između zaračunatih vrijednosti i ulaznih troškova u iznosu od 1.658.039,54 Kn.“*

2. *„Od navedenog iznosa razlika, iznos od 196.486,00 Kn odnosi se na usluge koje su naručene, a koje uopće nisu obavljene.“*

Ad 1) navedena razlika ne upućuje na ništa, ništa ne govori je li FIMI media d.o.o. neprimjereno, po cijenama većim od tržišnih, zaračunavala svoje usluge Plinacro-u d.o.o. Vještačenje vještaka vrvi takvim izjavama o razlici u cijeni u slučaju poslovnog odnosa FIMI medie d.o.o. sa svim trgovačkim društvima ili institucijama pobrojanim u Optužnici. Te izjave vještaka nemaju nikakvu vještačku vrijednost i irelevantne su. Činjenice koje opisuje vještak samo su rezultat aritmetičke operacije i nemaju nikakvu vrijednost u ovom postupku koji je rezultirao osuđujućom presudom.

Ad 2) vještak navodi da se iznos od 196.486,00 Kn odnosi na usluge koje je Plinacro d.o.o. naručio, a uopće nisu obavljene. Međutim isti vještak vještači i u predmetu 'male' FIMI medie, odnosno poslovni odnos FIMI medie d.o.o. i Plinacro-a d.o.o. u predmetu pod brojem K-DO-100/15 i IS-DO-45/15 i u svom vještačkom nalazu i mišljenju od 15. studenog 2016. godine navodi da je vrijednost naplaćenih, a neobavljenih usluga 110.595,00 Kn, dakle 43% manje nego što utvrđuje u svom vještačenju u ovom predmetu. A radi se o istom činjeničnom supstratu, istim činjeničnim okolnostima i istoj dokumentaciji u oba slučaja.

U svom vještačenju od 28. rujna 2011. vještak utvrđuje da se radi o iznosu od 196.486,00 Kn za koje ne postoje dokazi da su usluge isporučene, a to stoga što zaračunate usluge Plinacro-u

d.o.o. nije mogao povezati s ulaznim računima (podizvođača). Drugim riječima, vještak tvrdi sljedeće:

Kad neko trgovačko društvo isporučuje usluge, a nema ulaznih računa za te usluge, onda se treba smatrati da te usluge nisu niti pružene. Posljedično, tako izdane fakture su fiktivne.

To isto vještak tvrdi i kod analiza poslovnog odnosa FIMI medie d.o.o. sa svim trgovačkim društvima i institucijama koja se nabrajaju u optužnici.

Ako se prepostavi da je logika vještaka točna, onda bi se, posljedično toj logici, moglo i moralo tvrditi da vještak nije pružio Državnom odvjetništvu svoje usluge vještačenja jer svoju izlaznu fakturu prema Državnom odvjetništvu ne može potkrijepiti ulaznim fakturama od dobavljača (podizvođača), a da je njegov račun izdan DORH-u fiktivan.

POSEBNO JE SPORNO ZAŠTO JE UOPĆE VJEŠTAKU DAN NALOG DA ANALIZIRA ULAZNE FAKTURE FIMI MEDIE. VJEŠTAK JE TREBAO SAMO UTVRDITI JESU LI USLUGE KOJA JE PRUŽALA FIMI MEDIA PREMA 29 TRGOVAČKIH DRUŠTAVA ZAISTA I PRUŽENE. TA AKTIVNOST VJEŠTAKA POSVE JE IZVAN KOMPETENCIJA VJEŠTAKA ZA FINACIJE I KNJIGOVODSTVO TE JE ZA TAKVO VJEŠTAČENJE POTREBAN VJEŠTAK ZA MARKETING. A VJEŠTAK ZA MARKETING MORAO BI PREGLEDATI SVU DOKUMENTACIJU KOJU FIMI MEDIA IMA, A KOJA SE

ODNOSI NA PRUŽENE USLUGE, MORAO BI OBAVITI RAZGOVORE S OSOBAMA U FIMI MEDII NADLEŽNIM ZA PRUŽANJE USLUGA KLIJENTIMA, MORAO BI OBAVITI RAZGOVORE S PREDSTAVNICIMA 29 TRGOVAČKIH DRUŠTAVA, NAROČITO S OSOBAMA ZADUŽENIM ZA MARKETING TE BI MORAO ZATRAŽITI I PROVJERITI DOKUMENTACIJU KOJU SU TIH 29 TRGOVAČKIH DRUŠTAVA DOBILI OD FIMI MEDIE I SKLOPU PRUŽANJA USLUGA. TO NIJE NAPRAVLJENO, A TO VJEŠTAK ZA FINACIJE I KNJIGOVODSTVO NIJE NI MOGAO NITI ZNAO NAPRAVITI. PROBLEM JE VEĆ U TOME ŠTO SI JE VJEŠTAK ZA FINACIJE I RAČUNOVODSTVO DOPUSTIO DA SE UPUSTI U VJEŠTAČENJE ČETIRI OD UKUPNO SEDAM ZADATAKA KOJE JE DOBIO OD DRŽAVNOG ODVJETNIŠTVA, A ZA KOJE NEMA POTREBNE KOMPETENCIJE.

Takva tvrdnja najvjerojatnije bi bila besmislica, kao što je besmislica tvrdnja vještaka da nema pruženih usluga, ako se one ne mogu povezati s ulaznim fakturama dobavljača.

Da bi vještak to mogao tvrditi, morao je analizirati sposobnost i kapacitet FIMI medie d.o.o. da samostalno obavlja poslove marketinga, a to je izvan njegovih kompetencija. To je posao vještaka za marketing. Kako to vještak nije bio kvalificiran procijeniti, utekao se besmislenoj tvrdnji da ako za izlaznu fakturu FIMI medie d.o.o. ne postoje odgovarajuće jedna ili više ulaznih faktura dobavljača da onda usluga nije niti pružena (a izdane fakture su fiktivne).

Općenito bi se oko angažiranja vještaka u kaznenim postupcima pred hrvatskim sudovima (a i u drugim sudskim postupcima) moglo postaviti barem četiri pitanja:

- 1. kako, pored nekoliko stotina stalnih sudskih vještaka za financije i računovodstvo u RH, većinu poslova od DORH-a ili od USKOK-a dobiva jedan ili svega nekoliko vještaka? Radi li se tu o slučajnosti ili o istom onom pogodovanju za koje se optužuju optuženici u slučaju FIMI media/Sanader/HDZ?**
- 2. Kako su DORH ili USKOK utvrdili jesu li cijene koje im zaračunava vještak tržišne, odnosno da nisu puno veće od 'stvarnih', kako se u Optužnici tvrdi za usluge koje je FIMI media d.o.o. pružala svojim klijentima pobrojanim u Optužnici? Je li DORH ili USKOK nešto priječilo da provedu postupak nabave, u skladu ili ne sa Zakonom o javnom nabavi, i tako dođu do najboljeg i najpovoljnijeg vještaka?**
- 3. Započinju li vještaci s radnjama vještačenja prije nego što sklope ugovor o vještačenju**
- 4. Jesu li angažirani vještaci neovisni stručnjaci u odnosu na DORH ili USKOK?**

Ako u Hrvatskoj postoji nekoliko stotina sudskih vještaka za financije i računovodstvo, nije li logično da kad jedan vještak vještači po nalogu državnog odvjetništva (ili suda, svejedno), da taj vještak više ne može vještačiti sve dok svih ostalih nekoliko stotina sudskih vještaka ne vještače po nalogu državnog odvjetništva (ili suda). Po čemu se

državno odvjetništvo ili sudovi drže uporno svega nekoliko vještaka.

Neoboriva je pretpostavka da se jedan imenovani sudski vještak po svojim kvalitetama ili kompetencijama ne razlikuje od drugog imenovanog sudskog vještaka! Pa čemu onda takva selektivnost. Ili ta selektivnost u ovisnom hrvatskom pravosuđu ipak ima svoju svrhu.

U trećem pasusu na str. 259 Presude, Sud navodi:

„Dakle, zaključno proizlazi da je poslovna suradnja Fimi Medie i društava navedenih u izreci presude za stvarno obavljene usluge ostvarena bez obzira na ponuđene uvjete ...“

Sud, na žalost uopće ne zna koji su to ponuđeni uvjeti, jesu li oni tržišni ili ne, već nagađa o tim uvjetima, čak i mimo nalaza i mišljenja vještaka koji niti na jednom mjestu u svom nalazu i mišljenju ne navodi da cijene po kojima je FIMI media d.o.o. pružala svoje usluge nisu tržišne. Jedino što vještak tvrdi na mnogo mjesta u svom nalazu i mišljenju jest da je FIMI media d.o.o. svojim kupcima zaračunala višu vrijednost, nego što je platila svojim dobavljačima. Kako to radi svaki trgovac na svijetu, te brojne identične konstatacije vještaka nemaju nikakvu vrijednost za konkretan postupak i neupotrebljive su za potrebe donošenja presude.

Na istoj str. 259 Presude, u četvrtom pasusu, Sud nastavlja svoje obrazloženje i navodi (naglašeno označio HZ):

„Sud je prihvatio nalaz i mišljenje o provedenom financijsko-knjigovodstvenom vještačenju provedenom po stalnim sudskim vještacima XX i YY.

*„Naime, navedeni nalazi i mišljenja sačinjeni su opsežno i detaljno, na temelju raspoloživih podataka i dokumentacije te **sukladno pravilima struke.**“*

*„Sud je ocijenio provedeno vještačenje zajedno sa svim usmenim i pisanim dopunama kao vjerodostojan dokaz, **te je isto prihvaćeno jer je sačinjeno na temelju raspoložive dokumentacije koju je vještak pregledao i analizirao, pravila struke, dugogodišnjeg iskustva i najboljeg stručnog znanja,** kako je to sam vještak i iskazao.“*

„... te je vještačenje prihvaćeno kao jasno, razumljivo, detaljno i stručno.“

„Po ocjeni suda, ničim nije dovedena u sumnju točnost danog nalaza i mišljenja, pa je prijedlog za provođenjem novog vještačenja po novom vještaku (prijedlog obrane, prim. HZ) sud odbio kao nevažan i odugovlačeći dokazni prijedlog.“

Prvo, od sedam zadataka koji su dobili vještaci:

1. *„kada su poslovni događaji dogovoreni,*
2. *koja vrsta poslovnih događaja je dogovorena te jesu li u cijelosti obavljeni,*
3. *jesu li obavljeni ugovoreni poslovni događaji ili pak neki drugi poslovni događaji,*
4. *dinamiku ispostave računa i njihovog plaćanja,*

5. *usporedbu ulaznih s izlaznim računima društva Fimi media d.o.o.,*
6. *je li s realizacijom poslovnih događaja započeto prije dogovaranja tih poslova te*
7. *realnost i istinitost poslovnih događaja opisanih u fakturama.“*

u 4 od 7 navedenih zadataka, vještak za financije i računovodstvo nema kompetencija obavljati takve analize, već bi to morao napraviti vještak za marketing. Prema tome, ostaje pitanje za Sud, temeljem kojih pravila struke je vještak proveo to vještačenje ili sam Sud nemušto navodi da je vještačenje napravljeno po pravilima struke, a da sam o tim pravilima ne zna ama baš ništa.

Pravo pitanje vještaku nikad nije naloženo:

JE LI I KOLIKA JE FINACIJSKA ŠTETA NASTALA SUBJEKTIMA KOJI SU POBROJANI U OPTUŽNICI, A KOJI SU BILI KUPCI USLUGA FIMI MEDIA?

A to pitanje daleko nadilazi kompetencije vještaka za financije i računovodstvo!

Kako itko, ne samo vještak, već itko zdravog razuma, može razumjeti što, u kontekstu kaznenih djela koja se stavljaju na teret optuženicima, mogu značiti sljedeće izjave vještaka:

- 1. FIMI media d.o.o. je subjektu X zaračunao viši iznos nego što je platio svojim dobavljačima ili**

- 2. U slučaju usluga subjektu X, FIMI media d.o.o. ne raspolaže ulaznim fakturama za isporučene usluge. Dakle, usluge nisu pružene, a izdane fakture subjektu X su fiktivne.**

Ako je npr. Končar HEP-u pružio usluge montaže turbine u hidroelektrani na Dobri, a nema o tome ulazne fakture dobavljača, onda Končar po vještaku, a i po Sudu, nije izvršio usluge montaže, a njegova faktura HEP-u je fiktivna, bez obzira što Končar o tome ima primopredajni zapisnik opsega možda i 1000 stranica?

Što ako je npr. Končar imao dobavljače (podizvođače), a HEP-u za uslugu montaže zaračunao više nego što je zbroj iznosa faktura njegovih dobavljača? Zar bi bilo normalno da nije tako postupio?

Kako se na ijednoj od te dvije izjave o Končaru može stvoriti slika o kaznenom djelu.

Vještački nalaz i mišljenje vitalan su dio skupa svih dokaza u ovom postupku. postavlja se razumno pitanje:

AKO NA GORE POBROJANIM IZJAVAMA VJEŠTAKA, IZMEĐU OSTALOG, VISI PRESUDA SUDA, KAKO JE TA PRESUDA UOPĆE DONESENA?

Kako je sud prihvatio vještački nalaz i mišljenje kao **jasno, razumljivo, detaljno i stručno**, sačinjeno **sukladno pravilima struke**, kad sam sud nije mogao raspoznati jesu li zadaci dani vještaku u okviru kompetencija koje ima vještak za

financije i računovodstvo.

Na kojim pravilima struke se zasniva npr. sljedeći zaključak iz trećeg pasusa točke D. mišljenja vještaka:

*„U poslovanju s TD Mibel d.o.o., društvo Fimi media d.o.o. zaračunalo vrijednost usluga od ukupno 154.192,87 kn, a kako istovremeno nije imalo nikakvih ulaznih troškova dobavljača koji bi se mogli povezati s isporukama iskazanima na računima izdanima društvu Mibel d.o.o., odnosno ne postoji dokumentacija iz koje bi bilo razvidno da su zaračunane usluge zaista i napravljene, **to znači da se radi o fiktivnim računima** (naglasio: HZ) (računima izdanima za neobavljene usluge, odnosno neobavljene isporuke).“*

Iz kojeg pravila struke (koje spominje Sud) izvire zaključak vještaka da ako nema ulaznih troškova dobavljača, onda nema niti isporuke, a da vještak ništa ne govori o broju zaposlenih u FIMI media d.o.o., ništa ne govori o kvalifikacijskoj strukturi tih zaposlenika, niti o kapacitetu FIMI media da sama pruža neke usluge. Što su ti ljudi-zaposlenici radili u FIMI media? Skupljali fakture dobavljača!? Ako je već netko trebao utvrđivati vezu i između isporuka (izlaznih faktura) i ulaznih troškova dobavljača, nije li to trebao biti vještak za marketing koji je jedini mogao i trebao utvrditi može li neke usluge FIMI media pružiti bez angažiranja podizvođača (dobavljača), samostalno sa svojim stručnim zaposlenicima i drugim kvalifikacijama za obavljanje poslova marketinga i radi li to FIMI media d.o.o. po tržišnim cijenama.

Iz kojeg pravila struke proizlazi da vještak nije bio dužan provjeriti točnost, potpunost i istinitost svakog materijalno značajnog podatka koji je utvrdio u svom nalazu, a koji je dobio u spisu od DORH-a? Vještak je bio dužan provjeriti točnost, potpunost i istinitost svakog značajnog podatka do kojeg je došao u svom nalazu, a ne ih prihvatiti 'zdravo za gotovo'. Iz nalaza vještaka ne vidi se da je išta provjeravao.

Iz kojih pravila struke proizlazi da se vještak mogao u svom vještačenju pouzdati samo u dokumentaciju koja se nalazi u spisu i koju mu je predalo državno odvjetništvo?

Na temelju kojih propisa je radio vještak? Vještak se trebao očitovati je li svoje vještačenje radi na temelju Zakona o računovodstvu i Međunarodnih i Hrvatskih računovodstvenih standarda ili na temelju drugih propisa važećih u vrijeme počinjenja inkriminiranih djela.

Vještak je bio dužan provesti intervju sa svim optuženicima, s ključnim osobama u FIMI medii d.o.o. i u svim subjektima s kojima je FIMI media d.o.o. imale poslovne odnose, a koji su bili predmet njegove analize i navedeni u nalogu za vještačenje vještaku. Ti intervjui imaju za svrhu da vještak stekne bolje razumijevanje poslovnih procesa i poslovnih odnosa FIMI medie d.o.o. sa svojim poslovnim partnerima, da dođe do saznanja i o drugoj relevantnoj dokumentaciji te onda i financijskih podataka i informacija koje je analizirao.

Pogledajmo slučaj društva Plinacro d.o.o., odnosno tzv. 'male' FIMI medie. Taj slučaj je ilustrativan za sve odnose FIMI media d.o.o. jer se uglavnom radi o istom činjeničnom supstratu, istim

činjeničnim okolnostima kao i za sve ostale subjekte koje spominje Optužnica, a koji su imali poslovni odnos s FIMI mediom d.o.o.

To vještačenje je neutemeljeno, kao i šteta koju je vještak utvrdio. Kako je to i Sud uvidio, onda je Sud odredio da vještak za marketing napravi dopunski nalaz i mišljenje. Vještak za marketing u svom prvom nalazu i mišljenju utvrđuje štetu koju je pretrpjelo društvo Plinacro d.o.o. od 707.148.42 Kn, a vještak za financije i računovodstvo onda u svom dopunskom nalazu i mišljenju potvrđuje tu štetu. Tu je uloga vještaka za financije i računovodstvo bila nebitna jer potvrđivanje štete koju je utvrdio vještak za marketing potpuno izlazi izvan njegovih kompetencija. Bilo bi isto da je štetu koju je „pretrpjelo“ društvo Plinacro d.o.o. potvrdio bilo koji medicinski brat iz bolnice Merkur u Zagrebu.

U slučaju FIMI media d.o.o. / Plinacro d.o.o., vještak za marketing iznosi napamet stope bruto marži koje je za pojedine skupine poslova mogla svojim klijentima zaračunati FIMI media, a koje bi bile na razini tržišnih cijena. Vještak za marketing nije bio sposoban u svom vještačenju utvrđene stope bruto marži za pojedine skupine usluga koje je pružala FIMI media d.o.o. potkrijepiti ni literaturom, niti jednim dokumentom ili izvorom. Niti ja nemam kompetencija procenjivati posao vještaka za marketing. Ali postoje neka opća pravila vještačenja – ponajprije, ne mogu se zaključci donositi iz glave, već moraju biti dokumentirani.

U slučaju FIMI media d.o.o. / Plinacro d.o.o. Sud je donio prvostupanjsku oslobađajuću presudu.

Sad se jasno postavlja pitanje kako se na Sudu u ovom predmetu na temelju slučaja poslovnog odnosa FIMI media d.o.o. i Plinacra te ostalih vrlo sličnih poslovnih odnosa FIMI medie d.o.o. sa svojim klijentima javnim poduzećima ili ministarstvima, a koji su pobrojani u Optužnici, mogao na temelju istog činjeničnog stanja, istih činjeničnih okolnosti, istih dokumenata donijeti osuđujuću prvostupanjsku presudu, a u samostalnom slučaju FIMI media d.o.o. i Plinacro d.o.o. na istom Sudu oslobađajuću prvostupanjsku presudu.

Zar je bilo tako teško sucu u slučaju velike 'FIMI medie' otići do susjedne kancelarije gdje sjedi sudac koji je oslobodio optuženika u slučaju male 'FIMI medie' i zapitati ga da mu da svoje viđenje slučaja. Razumna je pretpostavka da nije moguće u ta dva slučaja koja se gotovo u cijelosti preklapaju donijeti različite, čak suprotne presude. Koliko mi je poznato, postoje još četiri slučaja 'male' FIMI medie'; i u sva četiri slučaja donesene su oslobađajuće presude.

U presudi Vrhovnog suda od 11. lipnja 2021. godine navodi:

*„Osim toga, prvostupanjski je sud **valjano i detaljno** analizirao odnos Fimi Medie d.o.o. sa 29 trgovačkih društava u pretežitom ili isključivom vlasništvu RH te javnih institucija čijim nezakonitim poslovanjem je ostvarena protupravna imovinska korist za optuženu Hrvatsku demokratsku zajednicu, dajući valjane i jasne razloge o odnosu Fimi Medie d.o.o. i*

optužene Hrvatske demokratske zajednice u okviru paralelnog sustava financiranja.“

Prvostupanjski sud mogao je valjano i detaljno analizirati odnos FIMI medie d.o.o. s 29 trgovačkih društava samo preko financijskog vještačenja čiji su dijelovi gore detaljnije analizirani te je pokazano da se na temelju tog vještačenja ne mogu donositi sudovi, naročito ne u jednom sudskom postupku.

Dalje Vrhovni sud navodi:

*„Treba napomenuti da ovaj drugostupanjski sud prihvaća ocjenu suda prvog stupnja da je financijsko knjigovodstveno vještačenje provedeno **stručno, savjesno i objektivno**, čime je neosnovan niz optuženikovih prigovora glede vjerodostojnosti, koji su uostalom razmotreni u okviru žalbe zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.“*

Iz ovog navoda Vrhovnog suda dalo bi se iščitati da Vrhovni sud uopće nije napravio uvid u predmetno vještačenje.

Dalje navodi Vrhovni sud:

„Naime, prvostupanjski sud je odbio prijedlog žalitelja za dopunu financijsko knjigovodstvenog vještačenja podnesenog na raspravi 22. svibnja 2018. ... Navedeno, kao osnovano, prihvaća i ovaj drugostupanjski sud jer su sve odlučne činjenice, koje bi eventualno trebalo utvrditi na temelju tih dokaza, već utvrđene financijsko knjigovodstvenim vještačenjem ...“

Dalje navodi Vrhovni sud:

„Optužena Hrvatska demokratska zajednica također osporava rezultate provedenog vještačenja ukazujući na promašen metodološki pristup koji se temelji na tezama da nezakonit prihod Fimi Medie d.o.o. predstavlja razliku ulaznih i izlaznih računa te da nepostojanje ulaznih faktura upućuje na fiktivne fakture, odnosno unaprijed dogovorene poslove. Smatra da je u tom dijelu činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, ističući prigovore na stručnost vještaka.

U žalbama optuženih Ive Sanadera i Hrvatske demokratske zajednice reproduciraju se primjedbe na nalaz i mišljenje vještaka koje su više puta isticane tijekom postupka, a o kojima se vještak XY jasno i nedvosmisleno očitovao. Stoga je prvostupanjski sud pravilno prihvatio njegov nalaz i mišljenje koje prihvaća i ovaj sud, te obrazložio odbijanje dijela dokaznih prijedloga obrane za dopunu vještačenja i izradu novog nalaza i mišljenja.“

I Vrhovni sud očigledno prihvaća tezu da nepostojanje ulaznih faktura (podizvođača, *prim. HZ*) za posljedicu ima da su izlazne fakture FIMI medie fiktivne. Međutim, valja ponoviti, da po toj logici, ako vještak nema ulaznih faktura za svoje vještačenje, njegovo vještačenje ne postoji, a njegove fakture državnom odvjetništvu su fiktivne.

Dalje Vrhovni sud navodi:

*„Vještaci su prilikom vještačenja uzeli u obzir cjelokupnu knjigovodstveno relevantnu dokumentaciju koja im je predočena, te su također **iskazali spremnost** da uzmu u obzir i drugu dokumentaciju koja eventualno postoji. Također, treba*

navesti da je vještak svoje izračune i zaključke temeljio isključivo na podacima kako su oni zabilježeni u knjigovodstveno relevantnoj dokumentaciji, ne ulazeći u vlastitu procjenu pojedinih stavki u svom izračunu, pa je tako odluku na koji će način cijeniti pojedine dvojbene stavke ostavio sudu, koji je potom činjenice vezane za takve stavke utvrđivao dovodeći ih u vezu s drugim rezultatima dokaznog postupka.“

Pravila vještačenja, kad se radi o **neovisnom vještaku**, traže da vještak ne samo da može „iskazati spremnost“ da u obzir uzme i drugu dokumentaciju, već **mora**, ponavljam **mora** tražiti i drugu dokumentaciju i ne smije se pouzdati samo u dokumentaciju u spisu. Dakle, vještak je **morao**:

1. obaviti intervjue s optuženicima da čuje i njihove argumente i bolje razumije cijelu situaciju,
2. obaviti intervjue s predstavnicima 29 javnih trgovačkih društava s kojima je poslovala FIMI media. Tu vještak za financije i računovodstvo ima samo djelomične kompetencije te je intervjue sa svim gore navedenim osobama **morao** obaviti i vještak za marketing koji nikad nije imenovan u ovom sudskom postupku.
3. ako je već tvrdio da ako nema ulaznih faktura da tada nema niti pruženih usluga, **morao** je provjeriti u FIMI medii, ali i u svih 29 trgovačkih društava postoje li dokazi da su usluge pružene unatoč činjenici da za predmetne usluge FIMI media nema odgovarajuće ulazne fakture. Tu vještak za financije i knjigovodstvo više nema odgovarajuće

kompetencije, već je to **morao** analizirati vještak za marketing.

Dalje Vrhovni sud navodi:

*„Prema tome, ocjena je ovog drugostupanjskog suda da su nalaz i mišljenje (Vještaka, prim. HZ), kao i njegove dopune, **u cijelosti sačinjeni objektivno i u skladu s pravilima struke**, na temelju podataka sadržanih u dokumentaciji. Prvostupanjski sud potanko je obrazložio zbog kojih je drugih utvrđenja u postupku pojedine stavke u nalazu i mišljenju vještaka odlučio cijeniti ne samo kroz (pravilan) knjigovodstveni izračun, ... Vještak XY iznio je **podrobna, stručna i konkretna pojašnjenja** u vezi svog nalaza i mišljenja, odgovarajući na pitanja stranaka i očitujući se o njihovim primjedbama. **Slijedom toga, nalaz vještaka u cijelosti je vjerodostojan i pravilan**, a okolnost da je pojedine stavke sud drugačije cijenio treba dovesti u vezu s time da je zadatak vještačenja bio utvrditi pojedine činjenice s knjigovodstvenog aspekta, dok je sud taj koji nakon provedenog cjelokupnog dokaznog postupka može doći i do drugih relevantnih saznanja o tim činjenicama koje same po sebi mogu, ali ne moraju biti vidljive iz knjigovodstvene dokumentacije.*

*Stoga i ovaj drugostupanjski sud prihvaća ocjenu suda prvog stupnja da je financijsko knjigovodstveno vještačenje **provedeno stručno, savjesno i objektivno**, čime je neosnovan niz daljnjih žalbenih prigovora koji će se u nastavku razmotriti. „*

Dalje Vrhovni sud navodi:

*„Suprotno žalbenim navodima optuženog Ive Sanadera i optužene Hrvatske demokratske zajednice, prvostupanjski sud je pravilno ocijenio da za utvrđenje činjenica koje se odnose na predmet optužbe u ovom predmetu **nije bilo potrebno provesti marketinško vještačenje.**“*

Kako to Vrhovni sud smatra da nije bilo potrebno provesti marketinško vještačenje i kako to Sud zamišlja da unatoč tome što od sedam (7) zadataka koje je dobio u svom nalogu vještak za financije i knjigovodstvo njih četiri (4) se upravo odnosi na poslove vještačenje u kojima kompetencije ima samo vještak za marketing, a ne i vještak za financije i računovodstvo.

Dalje Vrhovni sud navodi:

*„Naime, iz činjeničnog opisa izreke pobijane presude proizlazi da se angažman Fimi Medii d.o.o. trebao osigurati „bez obzira na ponuđene uvjete“, dakle, neovisno o tržišnim uvjetima, **pa je potpuno irelevantno** radi li se u konkretnom slučaju o „znatno skupljim cijenama“.“*

Iako se i laiku mora učiniti da je jedini motiv da se angažira FIMI media mogao biti da se preko prekomjernih cijena ‘digne lova’ i raspodijeli optuženicima, Vrhovni sud smatra da tome nije tako. Prema Vrhovnom sudu, da je FIMI media svoje usluge prema 29 trgovačkih društava pružala upola cijene, ili za jednu kunu ili čak besplatno, i dalje bi, prema Vrhovnom sudu, bilo ostvareno biće kaznenog djela. Dakle, prema Vrhovnom sudu, čak da je FIMI media za cijelo vrijeme

suradnje s 29 trgovačkih društava ostvarivala gubitke, pa se nikakav novac nije mogao izvući i podijeliti, to je nebitno. Pa tako nastavlja Vrhovni sud:

„pri čemu je za ovaj postupak nebitno jesu li ti uvjeti bili tržišni, odnosno povoljniji ili nepovoljniji u odnosu na realne, pa ni u tom dijelu način formiranja cijena i njihova tržišna vrijednost jer to nisu odlučne niti važne činjenice.“

Vrhovni sud tvrdi da čak ako su uvjeti bili i povoljniji u odnosu na realne, odnosno u odnosu na tržišne, dakle čak da je u ekstremnom slučaju FIMI media svoje usluge pružala za jednu kunu, za ovaj postupak to je nebitno, a biće kaznenog djela je ostvareno.

Dalje navodi Vrhovni sud:

*„Stoga su neosnovani navodi žalbe optužene Hrvatske demokratske zajednice o tome da abi jedino utvrđenje da su poslovi obavljani po cijenama većim od tržišnih ili da su bili nepotrebni, značilo da je stečena protupravna imovinska korist. Upravo suprotno, **nezakonitost poslovne suradnje ne očituje se u cijenama po kojima je Fimi Media d.o.o. naplaćivala poslove, već u pritiscima da se ostvari poslovna suradnja upravo s tim trgovačkim društvom ...**“*

Pa valjda je i 'iz aviona' jasno da su jedini mogući razlozi i motiv angažiranja FIMI medie uprave upravo cijene, a ne samo pritisci da se s FIMI media angažira. Koja bi to bila logika da se FIMI media angažira „bez obzira na ponuđene uvjete“ kako to

ponavljaju Županijski i Vrhovni sud, ako jedini motiv tog angažmana nisu upravo i samo cijene po kojima je FIMI media pružala svoje usluge.

Pa kako bi optuženici stekli protupravnu imovinsku korist? Pa samo preko cijena! I to samo preko prekomjernih cijena, onih iznad tržišnih. Cijene su jedini bitan faktor za cijeli ovaj sudski postupak. Ali u ovom sudskom postupku, Vrhovni sud samo pitanje cijena cijeni posve irelevantnim i promašenih argumentom. To jasno znači da bi, prema Vrhovnom sudu, biće kaznenog djela postojalo i da je FIMI media svoje usluge pružala za jednu Kunu ili čak besplatno jer je, eto, te usluge pružala navedenim trgovačkim društvima pod pritiskom optuženika.

Dalje navodi Vrhovni sud:

„Protivno istaknutim žalbenim navodima, u ovom postupku je utvrđeno da su poslovanjem Fimi Medie d.o.o. osigurana plaćanja putem trgovačkih društava, državnih i javnih institucija za izvršene, ali i neizvršene usluge, bez obzira na ponuđene uvjete. Dakle, dijelom se radilo o stvarnom obavljanju poslovanja, a dijelom, pak, o fiktivnom poslovanju te plaćanju fiktivnih faktura, kako to proizlazi iz financijsko knjigovodstvenog vještačenja ...“

Vještak nije mogao tvrditi da su usluge neizvršene jer nije proveo sve postupke kojima bi to dokazao – intervjui sa zaposlenicima FIMI medie, intervjui za voditeljima marketinga u 29 trgovačkih društava, proučavanje druge relevantne

dokumentacije. Drugo, vještak nema niti kompetencije utvrđivati jesu li usluge izvršene, kako djelomično tako i u cijelosti. Da je vještak za financije i računovodstvo imao u rukama npr. primopredajni zapisnik o izvršenoj usluzi remonta nuklearke Krško, bi li se usudio ustvrditi da je usluga izvršena ili nije. Ili je, kad se radi o marketinškim agencijama, njihova djelatnost tako jednostavna da izvršenje usluge može lako procijeniti, ne samo vještak za financije, već bilo tko, pa i sud. Po toj logici bi onda trebalo ukinuti vještake za marketing.

Kad se radi o fiktivnim fakturama, da je vještak tražio i analizirao ostalu dokumentaciju (koja nije u spisu) te da je pitanje fiktivnih faktura provjerio u 29 trgovačkih društava, tada bi se sudu vještaka mogla dati neka vrijednost, ali niti tada to ne bi mogao napraviti vještak za financije i računovodstvo. Ali jedina teza vještaka je ova: „ako FIMI media nema ulaznih faktura, onda usluga nije pružena, a faktura je fiktivna.“ Županijski i Vrhovni sud ovakvo utvrđenje vještaka prihvaćaju bez problema.

Dalje Vrhovni sud navodi:

„U odnosu na HEP, prihvaćena je ponuda Fimi Medie d.o.o. iako je cijena usluga bila za 15-20% viša nego kod drugih marketinških agencija s kojima je HEP surađivao ...“

Vrhovni sud uopće ne zanima radi li se možda o drugim poslovima zbog kojih su cijene više i jesu li te cijene iznad tržišnih u odnosu na druge marketinške agencije. Zar nije očito da se o tako nečemu može očitovati samo vještak za marketing.

Ali, samo nekoliko stranica prije, Vrhovni sud u svojoj Presudi tvrdi da:

„... pri čemu je za ovaj postupak nebitno jesu li ti uvjeti bili tržišni, odnosno povoljniji ili nepovoljniji u odnosu na realne, pa ni u tom dijelu način formiranja cijena i njihova tržišna vrijednost jer to nisu odlučne niti važne činjenice.“

„... nezakonitost poslovne suradnje ne očituje se u cijenama po kojima je Fimi Media d.o.o. naplaćivala poslove, već u pritiscima da se ostvari poslovna suradnja upravo s tim trgovačkim društvom ...“

Za Vrhovni sud odjednom je važna činjenica da je HEP FIMI medii plaćao usluge 15-20% više nego drugim marketinškim agencijama, dok nešto ranije tvrdi da je pitanje cijena potpuno irelevantno, a argumenti na tu temu promašeni.

Dalje Vrhovni sud navodi:

„Naime, vještak je više puta tijekom postupka decidirano iskazao kako u svom nalazu nije utvrđivao je li riječ o nezakonitoj dobiti ili protupravnoj imovinskoj koristi. (iskaz 24. travnja 2018.). Iskazao je također da, kada govori o razlici između ulaznih i izlaznih računa, ne govori o nezakonitoj dobiti niti šteti, već isključivo o razlici između iznosa na tim računima. Navedeni iznosi vještaku su poslužili **kako bi utvrdio koliki je udio inkriminiranih prihoda u ukupnim prihodima Fimi Medie d.o.o.“**

Kaže Vrhovni sud da su navedeni iznosi – razlike između ulaznih i izlaznih računa – poslužile vještaku da utvrdi koliki je udio inkriminiranih prihoda u ukupnim prihodima FIMI medie d.o.o. Ulazni računi nemaju nikakve veze s prihodima te je nemoguće utvrditi udio inkriminiranih prihoda u ukupnim prihodima FIMI medie utvrđujući razliku između ulaznih i izlaznih računa.

Dalje navodi Vrhovni sud:

„U tom smislu neosnovani su i navodi žalbe optužene Hrvatske demokratske zajednice prema kojoj je vještak trebao provesti intervju s djelatnicima Fimi Medie d.o.o. i subjektima s kojima je ona poslovala kako bi razumio poslovne procese u marketinškoj agenciji niti su takvi svjedoci u postupku predlagani.“

Zar sam Vrhovni sud može povjerovati u tako što?! Zar Vrhovni sud zaista misli da nije moguće da bi intervjuima s djelatnicima FIMI medie (pa onda i intervjuima s nadležnim osobama u 29 trgovačkih društava) vještak mogao doći do barem jedne važne činjenice koja bi utjecala na njegov nalaz i mišljenje. Da se HDZ žalio na to što vještak nije proveo intervju sa zaposlenicima Končara ili Plive Vrhovni sud bi bio posve u pravu kad bi takve žalbene navode proglasio neosnovanim.

Na temelju ove presude, netko bi mogao pomisliti, pa čak i izreći – evo napokon dokaza da je hrvatsko pravosuđe neovisno. Ali ova presuda samo je damin gambit.

Slučaj X (opisan nedavno u članku profesora građanskog prava s jednog pravnog fakulteta u Hrvatskoj)

„Na javnoj dražbi u stečajnom postupku na trgovačkom sudu vrijednu nekretninu kupilo je trgovačko društvo koje je ponudilo i poslije i platilo najvišu cijenu, nakon čega mu je predan i posjed i izdano dopuštenje za uknjižbu. Kupac se uredno uknjižio u zemljišne knjige i počeo se pripremati za dobivanje dozvola za građenje, a stečajni sud raspolagao je kupnjom i namirivao stečajne vjerovnike.

Nažalost, prije početka gradnje žalbeni je zemljišnoknjižni sud na prigovor državnog odvjetništva (koje po zakonu zastupa RH) naložio brisanje kupca iz zemljišne knjige zato što prodane nekretnine nisu procijenjene u temeljnom kapitalu stečajnog dužnika. Šokirani kupac, koji nigdje u svijetu, pa ni u Hrvatskoj, nije dužan biti pravni stručnjak, a još manje pravni stručnjak stručniji od stečajnog upravitelja i stečajnog suca, zatražio je da mu se vrati novac, što je odbijeno. Povrat novca s propisanim zateznim kamatama zatražio je i tužbom.

Tužena je država preko svojega zakonskog zastupnika odbila plaćanje, pri čemu je izjavila daje tužitelj, odnosno kupac, pravo vlasništva stekao izvorno od suda na temelju rješenja o dosudi pa svoje pravo može ostvariti neovisno o trećima i da mu je država spremna u svako doba omogućiti upis prava vlasništva.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske pravomoćno je odbio novčani zahtjev kupca uz vrlo jasno, izričito stajalište da nije bilo ni nezakonitog ni nepravilnog rada suda (suca).

Očajan, kupac je osim zahtjeva za dopuštenje revizije tužbom zatražio upis prava vlasništva na kupljenoj nekretnini. U tom je postupku isto državno odvjetništvo koje je u onome prvom postupku iskazivalo da će odobriti upis prigovorilo tužbenom zahtjevu i on je na razini prvoga stupnja odbijen.“

ZAKLJUČAK

Što reći na kraju? Nema sumnje da veliki, pretežni dio pravosuđa i sudaca radi ili pokušava raditi svoj posao u skladu sa zakonom i radnim standardima. Ali, isto tako neporeciva je istina da postoji jedna razgranata, izuzetno dobro organizirana mreža, sastavljena od ljudi iz pravosuđa i izvan njega, motivirana uglavnom materijalno, koja može raditi što hoće i radi što hoće. Toliko ljudi i obitelji je unesrećeno, tolikim ljudima pokradena je njihova imovina sudskim putem. Nezakonito se oduzima imovina, uništavaju se ljudi i upropaštavaju njihove obitelji. A koliko puta se šuti o stvarima kad se zna da se krade, kad se zna da su počinjena kaznena djela, kad postoje i dokazi o tome?!

Žao mi je što sam u ovom prijedlogu reforme pravosuđa spomenuo samo medijski razgllašene slučajeve, što nisam spomenuo one tisuće i tisuće ljudi koji su nepravedno, nepravično i nezakonito stradali od hrvatskog pravosuđa; sve one građane 'K' kojima je hrvatsko pravosuđe zapečatilo sudbine.

Ali, isto tako, moram se ispričati svim onim brojnim dobrim sutkinjama i sucima, kao i ljudima iz upravnih tijela koji pošteno, savjesno i profesionalno obavljaju svoj

posao. Ovaj članak niti njih, posve nevine, neće ostaviti neokrznute.

Trebali bismo svi naučiti da ne sudimo ljudima, našim sugrađanima. Ako su građani nešto zgriješili, trebaju platiti kaznu, pa i otići u zatvor, ali to je stvar pravosuđa; nije na nama ostalima da o tim ljudima sudimo, ili o bilo kome drugome. To, na žalost, najčešće radimo našim najbližim. Nekako smo kao društvo postali zloradi, živimo na medijskim vijestima o nevoljama drugih; možda i zbog neimaštine. Ako se ovo društvo uopće može popraviti, treba poći od starog pravila da *riba ne smrdi od repa*.

Ne može se stalno tvrditi da su mišljenja građana i brojne analize vrlo uglednih međunarodnih tijela o groznom stanju hrvatskog pravosuđa samo loš, neistinit i kriv dojam.

Ovaj članak, odnosno ovaj prijedlog reforme pravosuđa nije usmjeren niti prema kome, nije mi namjera da povrijedim bilo koga, samo želja da nam pravosuđe bude bolje. Kad bi se hrvatsko pravosuđe popravilo, 90% cijelog našeg društva gotovo bi savršeno funkcioniralo.

Na žalost, nemam iluzija o tome kakve će posljedice ovaj pisani uradak imati. Većina onih koji će se protiviti ovom članku, naročito oni koji loše ocjene hrvatskog pravosuđa proglašavaju samo više-manje netočnim dojmom, neće sa mnom o ovom članku raspravljati *ad rem*, već vjerojatno *ad hominem*.

Ostaje pitanje, zašto takav članak baš sad. Ali to isto pitanje postavilo bi se i prije deset godina, a i za deset godina. Čini da ovaj članak u vremenskom smislu ima povoda da se objavi sad – presuda u slučaju FIMI/Sanader/HDZ, izbor novog predsjednika Vrhovnog suda, kao i činjenica da je hrvatsko pravosuđe u žiži javnog interesa kao nikad do sad.

Hrvoje Zgombić

Ovlašteni revizor

Ovlašteni porezni savjetnik

Sudski vještak za financije i računovodstvo

www.zgombic.eu

Izvor: <https://zgombic.eu/prijedlog-refrome-pravosuda-studeni-2021/>